

מחברת גיטין - ד

מסכת גיטין פרק ד

(לב,א) משנה: השולח גט לאשתו, והגיע בשליח, או ששלח אחריו שליח, ואמר לו: "גט שנתתי לך, בטל הוא!", הרי זה בטל. קידם אצל אשתו, או ששלח אצלה שליח, ואמר לה: "גט ששלחתי לך, בטל הוא", הרי זה בטל. אם משהגיע גט לידה, שוב אינו יכול לבטלו. בראשונה היה עושה בית דין ממקום אחר ומבטלו. התקין **רבן גמליאל הזקן** שלא יהו עושין כן, מפני תיקון העולם

גמרא: "הגיעו" לא קתני אלא "הגיע" - ואפילו ממילא. ולא אמרינן: לצעורה הוא דקא מיכוין

ז"א ששלח אחריו שליח", למה לי?! כמה דתימא? לא אלימא שליחותיה דבתרא משליחותיה דקמא, דלבטליה - קמשמע לן!

ז"קדם הוא אצל אשתו" למה לי?! כמה דתימא? כי לא אמרינן "לצעורה קא מיכוין", הני מיילי לשליח, אבל לדידה, ודאי לצעורה קא מיכוין - קמשמע לן!

ז"א ששלח אצלה שליח" למה לי?! כמה דתימא? איהו הוא, דלא טרח, אדעתא לצעורה - אבל שליח, דלא איכפת ליה, כי טרח, ודאי לצעורה קא מיכוין - קמשמע לן!

אם משהגיע גט לידה אינו יכול לבטלו -- {פשיטא! אלא! צריכא דמהדר עליה מעיקרא לבטולי! מהו דתימא? איגלאי מלתא למפרע דבטולי בטליה - קמשמע לן!

תנו רבנן: "בטל הוא!", "אי איפשי בו!" - דבריו קיימין; "פסול הוא!", "אינו גט!" - לא אמר כלום

{למימרא ד"בטל" לישנא דלבטיל משמע?! והאמר **רבה בר איבו** אמר **רב ששת**, ואמרי לה: אמר **רבה בר אבנה**: מקבל מתנה שאמר לאחר שבאתה מתנה לידו: "מתנה זו מבוטלת", "תיבטל", "אי איפשי בה" - לא אמר כלום; "בטלה היא", "אינה מתנה" - דבריו קיימין - אלמא "בטל" מעיקרא משמע?! אמר **אביי**: "בטל" **(לב,ב)** שתי לשונות משמע - משמע דבטל, ומשמע דליבטיל - גבי גט, לישנא דמהני ביה קאמר - גבי מתנה, לישנא דמהני בה קאמר!

אמר **אביי**: נקיטינן: שליח מתנה, הרי הוא כשליח הגט #נפקא מינה ל"הולך" לאו כ"זכי" דמי#

רבינא אשכחיה ל**רב נחמן בר יצחק** דתלי וקאי בעיברא דדשא,

מחברת גיטין - ד

וקא מיבעיא ליה: ג"בטל" מהו? - תיקו!

אמר **רב ששת**, ואמרי לה: במתניתא תנא: "גט זה לא יועיל", "לא יתיר", "לא יעזיב", "לא ישלח" ו"לא יגרש", "יהא חרס", "יהא כחרס" - דבריו קיימין; "אינו מועיל", "אינו מתיר", "אינו מעזיב", "אינו משלח", "אינו מגרש", "חרס הוא", "כחרס הוא" - לא אמר כלום

גאיבעיא להו: "הרי הוא חרס", מהו? אמר ליה **רבינא לרב אחא בריה דרבא**, ואמרי לה: **רב אחא בריה דרבא לרב אשי**: מאי שנא מ"הרי הוא הקדש", "הרי הוא הפקר"!

גחוזר ומגרש בו, או אינו חוזר ומגרש בו?

רב נחמן אמר: חוזר ומגרש בו, <**אורב ששת** אמר: אינו חוזר ומגרש בו

והלכתא כוותיה דרב נחמן {איני! והא קיימא לן: הלכתא כוותיה דר' יוחנן, דאמר: חוזרת?!> אהכי השתא, התם דיבור ודיבור הוא - אתי דיבור ומבטל דיבור - והכא, נהי דבטליה לשליחותא דשליח, גיטא גופיה מי קא בטיל!

בראשונה היה עושה בית דין ממקום אחר ומבטלו. התקין **רבן גמליאל הזקן** שלא יהו עושין כן -- איתמר: גבפני כמה הוא מבטלו? **רב נחמן** אמר: בפני שנים! <**אורב ששת** אמר: בפני שלשה! - **רב ששת** אמר: בפני שלשה - בית דין קתני! **ורב נחמן** אמר: בפני שנים - לבי תרי נמי, "בית דין" קרי להו! ~ אמר **רב נחמן**: מנא אמינא לה? דתנן: "מוסרני לפניכם (לגא) פלוני ופלוני הדיינין שבמקום פלוני" %**אורב ששת**: אטו תנא, כי רוכלא ליחשיב וליזיל?! % אמר **רב נחמן**: מנא אמינא לה? דתנן: הדיינים חותמין למטה, או העדים - מאי? לאו דיינים דומיא דעדים - מה עדים, שנים, אף דיינים נמי, שנים! %**אורב ששת**: מידי איריא! הא כדאיתא, והא כדאיתא! - גלמה לי למיתנא "דיינים" למה לי למיתנא "עדים"? - הא קמשמע לן דלא שנא כתוב בלשון דיינים וחתמי עדים, ולא שנא כתוב בלשון עדים וחתמי דיינים!

מפני תיקון העולם -- גמאי "מפני תיקון העולם"? **אר' יוחנן** אמר: מפני תקנת ממזרים! <**אריש לקיש** אמר: מפני תקנת עגונות!

מחברת גיטין - ד

ר' יוחנן אמר: מפני תקנת ממזרים - סבר לה כרב נחמן, דאמר בפני שנים - ובי תרי לית להו קלא, והיא לא שמעה, ולא ידעה, ואזלה ומינסבא, ואיכא ממזרים

וריש לקיש אמר: מפני תקנת עגונות - סבר לה כרב ששת, דאמר בפני שלשה, ובי תלתא אית להו קלא, ושמעה וידעה, ולא מינסבא ותקנת עגונות הוא דאיכא

תנו רבנן: בטלו מבוטל, דברי **רבי**. **רבן שמעון בן גמליאל** אומר: אינו יכול, לא לבטלו, ולא להוסיף על תנאו, שאם כן מה כח בית דין יפה?! וומי איכא מידי, דמדאורייתא בטל גיטא, ומשום "מה כח בית דין יפה" שרינן אשת איש לעלמא?! <אין! כל דמקדש, אדעתא דרבנן מקדש, ואפקעינהו רבנן לקידושין מיניה!

אמר ליה **רבינא לרב אשי**: תינח דקדיש בכספא - קדיש בביאה, מאי איכא למימר?! <שויה רבנן לבעילתו בעילת זנות!

תנו רבנן: אמר לעשרה: "כתבו גט לאשתי", יכול לבטל זה שלא בפני זה, דברי **רבי**. **רבן שמעון בן גמליאל** אומר: אינו יכול לבטל אלא זה בפני זה

במאי קמיפלגי? - בעדות שבטלה מקצתה בטלה כולה קמיפלגי! - רבי סבר עדות שבטלה מקצתה (**לג,ב**) לא בטלה כולה, ואי אזלי הנך כתבי ויהבי, ליכתבו וליתבו! - רבן שמעון בן גמליאל סבר עדות שבטלה מקצתה, בטלה כולה, והנך לא ידעי, ואזלי וכתבי ויהבי, ושרו אשת איש לעלמא! <ואי בעית, אימא: דכולי עלמא עדות שבטלה מקצתה לא בטלה כולה, והכא היינו טעמא דרבן שמעון בן גמליאל קסבר מלתא דמתעבדא באפי עשרה, צריכא בי עשרה למישלפה!

איבעיא להו: "כולכם", מהו? טעמא דרבן שמעון בן גמליאל משום דקסבר עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה, והני, כיון דאמר להו "כולכם", לא מצו כתבי ויהבי? או דלמא טעמא דרבן שמעון בן גמליאל משום דקסבר כל מלתא דמתעבדא באפי בי עשרה, צריכא בי עשרה למישלפה, והילכך אפילו "כולכם" נמי?

{תא שמע: אמר לשנים: "תנו גט לאשתי", יכול לבטל זה שלא בפני זה, דברי **רבי**. **רבן שמעון בן גמליאל** אומר: אינו יכול לבטל אלא זה בפני זה ~ והא שנים, דכי "כולכם" דמו, ופליגי! <אמר **רב**

אשי: אי בעדי כתיבה, הכי נמי! הכא במאי עסקינן? בעדי הולכה!

^ הכי נמי מיסתברא, דקתני סיפא: אמר לזה בפני עצמו ולזה בפני עצמו, יכול לבטל זה שלא בפני זה ~ אי אמרת בשלמא, בעדי הולכה, שפיר! אלא אי אמרת בעדי כתיבה, מי מצטרפי?!
הא אמר מר: אין עדותן מצטרפת עד שיראו שניהם כאחד!
כדלמא כר' יהושע בן קרחה סבירא ליה!

אמר **רב שמואל בר יהודה:** שמעית מיניה דר' **אבא** תרתי - חדא כרבי, וחדא כרבן שמעון בן גמליאל - ולא ידענא הי כרבי והי כרבן שמעון בן גמליאל

אמר **רב יוסף:** ניחזי אנן! דכי אתא **רב דימי**, אמר: מעשה, ועשה **רבי** כדברי חכמים. אמר לפניו **רבי פרטא בנו של רבי אלעזר בן פרטא בנו של ר' פרטא הגדול:** אם כן, מה כח בית דין יפה?! וחזר רבי, ועשה כרבן שמעון בן גמליאל. ומדהא כרבן שמעון בן גמליאל, הך כרבי!

ואף ר' **יאשיה דמן אושא** סבר חדא כרבי וחדא כרבן שמעון בן גמליאל, דאמר **רבה בר בר חנה:** חמשה סבי הוינן קמיה דר' **יאשיה דמן אושא.** אתא ההוא גברא קמיה, ואשקליה גיטא על כורחיה. אמר להו': "זילו, אטמורו, וכתבו לה!" - ואי סלקא דעתך כרבי, כי מיטמרי, מאי הוי?! אלא שמע מינה: כרבן שמעון בן גמליאל סבירא ליה! ואי סלקא דעתך: אידך נמי, כרבן שמעון בן גמליאל - למה להו אטמורי?! ליבדרו איבדורי! - אלא שמע מינה: חדא כרבי, וחדא כרבן שמעון בן גמליאל!

ורבא אמר **רב נחמן:** הלכה כרבי בשתייהן {ולית ליה לרב נחמן "מה כח בית דין יפה"?} והאמר **רב נחמן** אמר **שמואל: (לד,א)** יתומין שבאו לחלוק בנכסי אביהן, בית דין מעמידין להן אפוטרופוס, ובוררים להן חלק יפה. הגדילו, יכולין למחות. **ורב נחמן** דידיה אמר: הגדילו, אין יכולין למחות! דאם כן, מה כח בית דין יפה?! אהתם ממונא - הכא איסורא!

גידול בר רעילאי שדר לה גיטא לדביתהו. אזל שליחא, אשכחה דהוה יתבה ונוולה. אמר לה: "הא גיטיך!" אמרה ליה: "זיל השתא מיהא, ותא למחר!" אזל לגביה ואמר ליה. פתח ואמר: "ברוך הטוב והמטיב!"

אביי אמר: "ברוך הטוב והמטיב!", ולא בטל גיטא. **רבא** אמר:

מחברת גיטין - ד

"ברוך הטוב והמטיב!", ובטל גיטא ג' במאי קמיפלגי? <בגלוי דעתא בגיטא קמיפלגי - דאביי סבר: גלוי דעתא בגיטא, לאו מלתא היא. ורבא סבר: גלוי דעתא בגיטא, מילתא היא!

אמר **רבא**: מנא אמינא לה? **דרב ששת** אשקליה גיטא לההוא גברא בעל כרחיה, ואמר להו לסהדי: "הכי אמר לכו רב ששת: "לבטל גיטא!", ואצרכיה **רב ששת** גיטא אחרינא %ואביי: אטו רב ששת מבטל גיטא דאינשי הוה?! איהו בטלה, והאי דקאמר להו הכי, משום דפנוי!

ואמר **אביי**: מנא אמינא לה? **דרב יהודה** אשקליה גיטא לחתניה דר' ירמיה ביראה, ובטליה. תנא אשקליה ובטליה. הדר תנא ואשקליה על כרחיה, ואמר להו לסהדי: "אותיבו קרי באודניכו, וכתובו ליה!" ~ ואי סלקא דעתך גלוי דעתא בגיטא מילתא היא, הא חזו ליה דקא רהיט בתרייהו! %ורבא: האי דקא רהיט בתרייהו, דאמר להו: "אשור הבו לה הייא, כי היכא דמשלם צערא דההוא גברא!"

ואמר **אביי**: מנא אמינא לה? דההוא דאמר להו: "אי לא אתינא עד תלתין יומין, ליהוי גיטא!" אתא ופסקיה מברא. אמר להו: "חזו דאתאי! חזו דאתאי!" ואמר **שמואל** לא שמיה "מתיא" %ורבא: אטו התם לבטולי גיטא בעי?! התם לקיומי תנאיה קא בעי, והא לא איקיים תנאיה!

ההוא דאמר להו: "אי לא נסיבנא עד תלתין יומין, ליהוי גיטא!" כי מטו תלתין יומין, אמר להו: "הא טרחנא!" - למאי ניחוש לה?! אי משום אונסא, אין אונס בגיטין; אי משום גלוי דעתא בגיטא, פלוגתא דאביי ורבא הוא!

ההוא דאמר להו: "אי לא נסיבנא לריש ירחא דאדר, ליהוי גיטא!" כי מטא ריש ירחא דאדר, אמר להו: "אנא, לריש ירחא דניסן אמרי!" - למאי ניחוש לה?! אי משום אונס, אין אונס בגיטין; אי משום גלוי דעתא, פלוגתא דאביי ורבא!

והלכתא כנחמן, והלכתא כנחמן, (**לד, ב**) והלכתא כנחמני

משנה: בראשונה היה משנה שמו ושמה, שם עירו ושם עירה. התקין **רבן גמליאל הזקן** שיהא כותב: "איש פלוני וכל שום שיש

מחברת גיטין - ד

לו", "אשה פלונית וכל שום שיש לה" מפני תיקון העולם
גמרא: אמר **רב יהודה** אמר **שמואל**: שלחו ליה בני מדינת הים
לרבן גמליאל: בני אדם הבאים משם לכאן, שמו "יוסף" וקוראין
לו "יוחנן"; "יוחנן" וקוראין לו "יוסף" - היאך מגרשין נשותיהן?
עמד **רבן גמליאל** והתקין שיהו כותבין: "איש פלוני וכל שום שיש
לו", "אשה פלונית וכל שום שיש לה", מפני תיקון העולם
אמר **רב אשי**: והוא דאתחזק בתרי שמי. אמר ליה **רבי אבא לרב**
אשי: רבי מרי ורבי אלעזר קיימי כוותך!

תניא כוותיה **דרב אשי**: היו לו שתי נשים, אחת ביהודה ואחת
בגליל, ולו שני שמות, אחד ביהודה ואחד בגליל, וגרש את אשתו
שביהודה בשמו שביהודה, ואת אשתו שבגליל בשמו שבגליל, אינה
מגורשת. עד שיגרש את אשתו שביהודה בשמו שביהודה ושם
דגליל עמו, ואת אשתו שבגליל בשמו שבגליל ושם דיהודה עמו.
יצא למקום אחר, וגרש באחד מהן, מגורשת {והאמרת: שם דגליל
עמו!?! אלא שמע מינה: הא דאתחזק, הא דלא אתחזק - שמע
מינה!

ההיא דהוּו קרו לה "מרים", ופורתא "שרה". אמרי **נהרדעי**: "מרים
וכל שום שיש לה", ולא "שרה וכל שום שיש לה"

משנה: אין אלמנה נפרעת מנכסי יתומים אלא בשבועה. נמנעו
מלהשביעה. התקין **רבן גמליאל הזקן** שתהא נודרת ליתומים כל
מה שירצו, וגובה כתובתה

העדים חותמין על הגט מפני תיקון העולם. והלל התקין פרוזבול
מפני תיקון העולם

גמרא: {מאי איריא "אלמנה"?! אפילו כולי עלמא נמי! דהא קיימא
לן: הבא ליפרע מנכסי יתומין, לא יפרע אלא בשבועה?! אאלמנה
אצטריכא ליה! - סלקא דעתך אמינא: (לה,א) משום חינא, אקילו
רבנן גבה - קא משמע לן!

נמנעו מלהשביעה -- ;מאי טעמא? ^ אילימא משום דרב כהנא,
דאמר **רב כהנא**, ואמרי לה: אמר **רב יהודה** אמר **רב**: מעשה
באדם אחד, בשני בצורת, שהפקיד דינר זהב אצל אלמנה,
והניחתו בכד של קמת, ואפאתו בפת ונתנתו לעני. לימים, בא בעל
הדינר ואמר לה: "הבי לי דינר!" אמרה ליה: "יהנה סם המות

מחברת גיטין - ד

באחד מבניה של אותה אשה, אם נהניתי מדינך כלום!" אמרו:
לא היו ימים מועטין עד שמת אחד מבניה. וכשמעו חכמים
בדבר, אמרו: מה, מי שנשבע באמת, כך - הנשבע על שקר, על
אחת כמה וכמה! {מאי טעמא איענשה?! <דאישתרשי לה מקום
דינר! {ומאי "מי שנשבע באמת"?! <"כמי שנשבע באמת!"
- אי משום הא, מאי איריא אלמנה?! אפילו גרושה נמי! אלמה
אמר ר' זירא אמר **שמואל**: לא שנו אלא אלמנה, אבל גרושה,
משביעין אותה?! | <אלמנה שאני, דבההיא הנאה דקא טרחה קמי
דיתמי, אתיא לאורויי היתרא!

אמר **רב יהודה** אמר ר' **ירמיה בר אבא**: **רב ושמואל**, דאמרי
תרוייהו: לא שנו אלא בבית דין, אבל חוץ לבית דין, משביעין
אותה {איני! והא **רב** לא מגבי כתובה לארמלתא! - קשיא!
בסורא מתנו הכי - בנהרדעא מתנו הכי: אמר **רב יהודה** אמר
שמואל: לא שנו אלא בבית דין, אבל חוץ לבית דין, משביעין
אותה. ו**רב** אמר: אפילו חוץ לבית דין נמי, אין משביעין אותה! -
רב לטעמיה, דרב לא מגבי כתובה לארמלתא {וליאדרה
ולגבייה?! <בשני דרב, קילי נדרי!

ההיא דאתאי לקמיה **דרב הונא**. אמר לה: מה אעביד לך, **דרב**
לא מגבי כתובה לארמלתא?! אמרה ליה: מידי הוא טעמא אלא
דלמא נקיטנא מידי מכתובתי - חי ה' צבאות, אם נהניתי
מכתובתי כלום! אמר **רב הונא**: מודה **רב** בקופצת!

ההיא דאתאי לקמיה **דרבה בר רב הונא**. אמר לה: מאי אעביד
ליך, **דרב** לא מגבי כתובה לארמלתא, **ואבא מרי** לא מגבי כתובה
לארמלתא! אמרה ליה: הב לי מזוני! אמר לה: מזוני נמי לית לך!
דאמר **רב יהודה** אמר **שמואל**: התובעת כתובתה בבית דין, אין
לה מזונות. אמרה ליה: "אפכוה לכורסיה! כבי תרי עבדא לי!" -
הפכוה לכורסיה ותרצוה - ואפילו הכי, לא איפרק מחולשא

אמר ליה **רב יהודה לרב ירמיה ביראה**: אדרה בבית דין, ואשבעה
חוץ לבית דין! וליתי קלא, וליפול באודני! דבעינא כי היכי
דאעביד בה מעשה!

גופא: אמר **רבי זירא** אמר **שמואל**: לא שנו אלא אלמנה, אבל
גרושה, משביעין אותה {וגרושה דאדרה לא?! והא שלחו מתם:
"איך פלוניתא בת פלוני קבילת גיטא מן ידא דאחא בר הידיא,
דמתקרי "איה מרי", ונדרת ואסרת פירות שבעולם עלה, "דלא

מחברת גיטין - ד

קבילת מכתובתה אלא גלופקרא אחד, וספר תהלים אחד, וספר איוב, וממשלות בלואים", **(לה,ב)** ושמונום בחמשה מנה - לכשתבא לידכם, הגבוה את השאר!?!> אמר **רב אשי**: ההוא, גט יבמין הוה!

התקין **רבן גמליאל הזקן** שתהא נודרת ליתומים כל מה שירצו, וגובה כתובתה -- אמר **רב הונא**: לא שנו אלא בשלא ניסת, אבל ניסת, אין מדירין אותה - {ניסת מאי טעמא? דמיפר לה בעל - כי לא ניסת נמי, לכי מנסבא, מיפר לה בעל!> אין הבעל מיפר בקודמין! {וניחוש דלמא אזלה לגבי חכם ושרי לה?!> אקסבר: צריך לפרט את הנדר!

רב נחמן אמר: אפילו ניסת - {ניסת, ודאי מיפר לה בעל!>
<דמדרינן לה ברביס!>

{מיתיבי: ניסת, גובה כתובתה אם נדרה ~מאי?> לאו נדרה השתא?!> כלא!> דנדרה מעיקרא!> {והתניא: ניסת, נודרת וגובה כתובתה?!> כתנאי היא, דאיכא למאן דאמר נדר שהודר ברביס יש לו הפרה, ואיכא למאן דאמר אין לו הפרה!

{איבעיא להו: צריך לפרט את הנדר או אינו צריך?> א**רב נחמן** אמר: אינו צריך!> א**רב פפא** אמר: צריך!> - **רב נחמן** אמר: אינו צריך - דאי אמרת צריך, זימנין דגיין ליה לדיבוריה, וחכם, מאי דשמע מיפר!> **רב פפא** אמר: צריך - משום מילתא דאיסורא!

{תנן: הנושא נשים בעבירה, פסול עד שידור הנאה. ותני עלה: נודר ועובד, יורד ומגרש ~ואי אמרת אינו צריך לפרט את הנדר, ליחוש דילמא אזיל לגבי חכם ושרי ליה?!> **(לו,א)** <דמדרינן ליה ברביס!> {הניחא למאן דאמר נדר שהודר ברביס אין לו הפרה - אלא למאן דאמר יש לו הפרה, מאי איכא למימר?!> <דמדרינן ליה על דעת רביס!> דאמר **אמימר**: הלכתא: אפילו למאן דאמר נדר שהודר ברביס יש לו הפרה, על דעת רביס אין לו הפרה!> והני מילי לדבר הרשות, אבל לדבר מצוה, יש לו הפרה. כי ההוא מקרי דרדקי, דאדריה **רב אחא** על דעת רביס, דהוה פשע בינוקי, ואהדריה **רבינא**, דלא אישתכח דדייק כוותיה!"

העדים חותמין על הגט מפני תיקון העולם -- ;מפני תיקון

העולם?! דאורייתא הוא! דכתיב: (ירמיהו לב) "וכתוב בספר וחתום!"? <אמר **רבה**: לא! צריכא לרבי אלעזר, דאמר עדי מסירה כרתי - תקינו רבנן עדי חתימה מפני תיקון העולם, דזמנין דמייתי סהדי. אי נמי, זימנין דאזלי למדינת הים! <<**רב יוסף** אמר: אפילו תימא לר' מאיר - התקינו שיהא עדים מפרשין שמותיהן בגיטין, מפני תיקון העולם. כדתניא: בראשונה, היה כותב "אני פלוני חתמתי עד" - אם כתב ידו יוצא ממקום אחר, כשר, ואם לאו, פסול. אמר **רבן גמליאל**: תקנה גדולה התקינו, שיהיו מפרשין שמותיהן בגיטין, מפני תיקון העולם {ובסימנא לא?! והא רב צייר כורא, ורבי חנינא צייר חרותא, רב חסדא סמך, ורב הושעיא עין, רבה בר רב הונא צייר מכותא אשאני רבנן, דבקיאיין סימנייהו! {מעיקרא, במאי אפקעינהו?! אבדיסקי!

והלל התקין פרוזבול מפני תיקון העולם -- תנן התם: פרוסבול אינו משמט - זה אחד מן הדברים שהתקין **הלל הזקן**. שראה את העם שנמנעו מלהלוות זה את זה, ועברו על מה שכתוב בתורה: (דברים טו) "השמר לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל לאמר קרבה שנת השבע שנת השמיטה ורעה עינך באחיך האביון ולא תתן לו" - עמד והתקין פרוסבול. וזה הוא גופו של פרוסבול: "מוסרני לכם פלוני דיינין שבמקום פלוני, שכל חוב שיש לי אצל פלוני, שאגבנו כל זמן שארצה" - והדיינים חותמים למטה או העדים

{ומי איכא מידי דמדאורייתא משמטא שביעית, והתקין הלל דלא משמטא?! <אמר **אביי**: בשביעית בזמן הזה, ורבי היא, דתניא: **רבי** אומר: (דברים טו) "וזה דבר השמיטה שמוט" - בשתי שמיטות הכתוב מדבר - אחת שמיטת קרקע ואחת שמיטת כספים - בזמן שאתה משמט קרקע, אתה משמט כספים - בזמן שאי אתה משמט קרקע, אי אתה משמט כספים. (**לו, ב**) ותקינו רבנן דתשמט זכר לשביעית. ראה **הלל** שנמנעו העם מלהלוות זה את זה. עמד והתקין פרוסבול

{ומי איכא מידי דמדאורייתא לא משמטא שביעית, ותקינו רבנן דתשמט?! <אמר **אביי**: שב ואל תעשה הוא! <<**רבא** אמר: הפקר בית דין היה הפקר. דאמר **ר' יצחק**: מנין שהפקר בית דין היה הפקר? שנאמר: (עזרא י) "וכל אשר לא יבוא לשלשת הימים כעצת השרים והזקנים יחרם כל רכושו והוא יבדל מקהל הגולה". **רבי אליעזר** אמר: מהכא: (יהושע יט) "אלה הנחלות אשר נחלו אלעזר הכהן ויהושע בן נון וראשי האבות למטות בני ישראל" -

מחברת גיטין - ד

וכי מה ענין ראשים אצל אבות?! לומר לך: מה אבות, מנחילין את בניהם כל מה שירצו - אף ראשים, מנחילין העם כל מה שירצו!

גאיבעיא להו: כי התקין הלל פרוסבול, לדריה הוא דתקין, או דלמא לדרי עלמא נמי תקין? גלמאי נפקא מינה? כלבטוליה! אי אמרת לדריה הוא דתקין, מבטלינן ליה - אלא אי אמרת לדרי עלמא נמי תקין, הא אין בית דין יכול לבטל דברי בית דין חברו אלא אם כן גדול הימנו בחכמה ובמנין - מאי?

{תא שמע: דאמר **שמואל**: לא כתבינן פרוסבול אלא אי בבי דינא דסורא, אי בבי דינא דנהרדעא - ואי סלקא דעתך לדרי עלמא נמי תקין, בשאר בי דינא נמי לכתבו! <דלמא כי תקין הלל לדרי עלמא, כגון בי דינא דידיה, וכרבי אמר ורבי אסי³, דאלימי לאפקועי ממונא, אבל לכולי עלמא, לא!

{תא שמע: דאמר **שמואל**: הא פרוסבלא, עולבנא דדייני הוא! אי איישר חיל, אבטליניה! גאבטליניה?! והא אין בית דין יכול לבטל דברי בית דין חברו אלא אם כן גדול הימנו בחכמה ובמנין! <הכי קאמר: אם איישר חיל יותר מהלל, אבטליניה!

ורב נחמן אמר: אקיימנה! #אקיימנה?! הא מיקיים וקאי! <הכי קאמר: אימא ביה מילתא: דאף על גב דלא כתוב, ככתוב דמי! #גאיבעיא להו: האי "עולבנא", לישנא דחוצפא הוא, או לישנא דניחותא הוא?

{תא שמע: דאמר **עולא**: עלובה כלה שזינתה בקרב חופתה. אמר **רב מרי ברה דבת שמואל**: מאי קרא? (שיר השירים א) "עד שהמלך במסבו נרדי נתן ריחו" <אמר **רבא**: עדיין חביבותא הוא גבן, דכתיב: "נתן", ולא כתיב: "הסריח"

תנו רבנן: הנעלבין ואינן עולבים, שומעין חרפתן ואין משיבין, עושין מאהבה ושמחין ביסורין - עליהן הכתוב אומר: (שופטים ה) "ואוהביו כצאת השמש בגבורתו"

גמאי "פרוסבול"? <אמר **רב חסדא**: "פרוס בולי ובוטי" - (לז, א) "בולי" - אלו עשירים, דכתיב: (ויקרא כו) "ושברתי את גאון עוזכם" ותני **רב יוסף**: אלו בולאות שביהודה; "בוטי" - אלו

3 לפננו "רב אמר ורב אסי", אבל ברור שאינו, מפני שלא מצאנו אמורא בשם "רב אמר", ובפרט עם רב אסי, מש"כ רבי אמר ורבי אסי נמצאו בהרבה מקומות

מחברת גיטין - ד

העניינים, דכתיב: (דברים טו) "העבט תעביטנו"
אמר ליה **רבא ללעוזא**: מאי פרוסבול? אמר ליה: פורסא
דמילתא!

אמר **רב יהודה** אמר **שמואל**: יתומין אין צריכין פרוסבול. וכן תני
רמי בר חמא: יתומין אין צריכין פרוסבול, **דרבן גמליאל** ובית
דינו, אביהן של יתומין

תנן התם: אין כותבין פרוסבול אלא על הקרקע. אם אין לו,
מזכהו בתוך שדהו כל שהו וזכמה כל שהו? אמר **רב חייא בר
אשי** אמר **רב**: אפילו קלח של כרוב! אמר **רב יהודה**: אפילו
השאילו מקום לתנור ולכירים, כותבין עליו פרוסבול!
{איני! והתני **הלל**: אין כותבין פרוסבול אלא על עציץ נקוב בלבד
- נקוב, אין - שאינו נקוב, לא! - אמאי?! והא איכא מקומו! אלא!
צריכא דמנח אסיכי!

רב אשי מקני ליה גידמא דדיקלא, וכתב עליה פרוסבול. **רבנן דבי
רב אשי** מסרי מילייהו להדדי. **רבי יונתן** מסר מילי לר' **חייא בר
אבא**. אמר ליה: צריכנא מידי אחרינא? אמר ליה: לא צריכת!

תנו רבנן: אין לו קרקע, ולערב יש לו קרקע - כותבין עליו
פרוסבול; לו ולערב אין להן קרקע, ולחייב לו יש לו קרקע -
כותבין עליו פרוסבול, מדרבי נתן, דתניא: **רבי נתן** אומר: מנין
לנושה בחברו מנה, וחברו בחברו - מנין שמוציאין מזה ונותנין
לזה? תלמוד לומר: (במדבר ה) "ונתן לאשר אשם לו"

תנן התם: השביעית משמטת את המלוה, בין בשטר בין שלא
בשטר

רב ושמואל דאמרי תרוייהו: בשטר - שטר שיש בו אחריות
נכסים; שלא בשטר - שאין בו אחריות נכסים - כל שכן מלוה על
פה! **רבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש** דאמרי תרוייהו: בשטר - שטר
שאינן בו אחריות נכסים; שלא בשטר - מלוה על פה. אבל שטר
שיש בו אחריות נכסים, אינו משמט

תניא כותיה דר' יוחנן ורבי שמעון בן לקיש: שטר חוב משמט,
ואם יש בו אחריות נכסים, אינו משמט. תניא אידך: סיים לו שדה
אחת בהלוואתו, אינו משמט. ולא עוד, אלא אפילו כתב: "כל
נכסיי אחראין וערבאין לך", אינו משמט

מחברת גיטין - ד

קריביה דר' אסי⁴ הוה ליה ההוא שטרא, דהוה כתיב ביה אחריות נכסים. אתא לקמיה דר' אסי. אמר ליה: משמט או אינו משמט? אמר ליה: אינו משמט! שבקיה ואתא לקמיה דר' יוחנן. אמר ליה: משמט! אתא ר' אסי לקמיה דר' יוחנן. אמר ליה: משמט או אינו משמט? אמר ליה: משמט! והוא מר הוא דאמר אינו משמט?! אמר ליה: וכי מפני שאנו מדמין, נעשה מעשה?! אמר ליה: והתניא כוותיה דמר?! אמר ליה: דלמא ההיא בית שמאי היא, דאמרי: שטר העומד לגבות כגבוי דמי?!?

תנן התם: המלוה את חבירו מעות על המשכון, והמוסר שטרותיו לבית דין, אין משמטין

{בשלמא מוסר שטרותיו לבית דין, דתפסי להו בי דינא - אלא מלוה על המשכון, מאי טעמא?! אמר רבא: משום דתפסי ליה!} אמר ליה אביי: אלא מעתה, הלוהו ודר בחצרו, דתפיס ליה, הכי נמי דלא משמט! אמר ליה: שאני משכון, דקני ליה, מדרב יצחק, דאמר רבי יצחק: מנין לבעל חוב שקונה משכון? שנאמר: (דברים כד) "ולך תהיה צדקה" - אם אינו קונה, צדקה מנין?! מכאן לבעל חוב שקונה משכון!

תנן התם: (לז,ב) המחזיר חוב לחבירו בשביעית, צריך שיאמר לו: "משמט אני!", ואם אמר לו: "אף על פי כן", יקבל הימנו, שנאמר: (דברים טו) "וזוה דבר השמטה". אמר רבה: ותלי ליה עד דאמר הכי! {איתביה אביי: כשהוא נותן לו, אל יאמר לו: "בחובי אני נותן לך", אלא יאמר לו: "שלי הן, ובמתנה אני נותן לך!"!} אמר ליה: תלי ליה נמי, עד דאמר הכי!

אבא בר מרתא, דהוא אבא בר מניומי, הוה מסיק ביה רבה זוזי. אייתינהו ניהליה בשביעית. אמר ליה: משמט אני! שקלינהו ואזל. אתא אביי, אשכחיה דהוה עציב. אמר ליה: אמאי עציב מר? אמר ליה: הכי הוה מעשה. אזל לגביה. אמר ליה: אמטת ליה זוזי למר? אמר ליה: אין! אמר ליה: גומאי אמר לך? אמר ליה: "משמט אני". אמר ליה: גומרת ליה "אף על פי כן"? אמר ליה: לא! אמר ליה: ואי אמרת ליה "אף על פי כן", הוה שקלינהו מינד! - השתא מיהת, אמטינהו ניהליה, ואימא ליה: "אף על פי כן!"! אזל, אמטינהו ניהליה, ואמר ליה: "אף על פי כן". שקלינהו מיניה. אמר: גלא הוה ביה דעתא בהאי צורבא מרבנן מעיקרא!?

אמר רב יהודה אמר רב נחמן: נאמן אדם לומר: "פרוסבול היה

4 נראה שזה רבי אסי, מפני שקרא לר' יוחנן "מר"

מחברת גיטין - ד

בידי, ואבד ממני" גמאי טעמא? כיון דתקיננו רבנן פרוסבול, לא שביק היתירא ואכיל איסורא!

כי אתו לקמיה **דרב**, אמר ליה: "גמידי פרוסבול היה לך ואבד?" - כגון זה, (משלי לא:ח) "פתח פיך לאלם" הוא

{תנן: וכן בעל חוב שמוציא שטר חוב ואין עמו פרוסבול, הרי אלו לא יפרעו!?! אתנאי היא, דתניא: המוציא שטר חוב, צריך שיהא עמו פרוסבול. **וחכמים** אומרים: אינו צריך!

משנה: עבד שנשבה ופדאוהו - אם לשום עבד, ישתעבד - אם לשום בן חורין, לא ישתעבד. **רבן שמעון בן גמליאל** אומר: בין כך ובין כך, ישתעבד

גמרא: גמאי עסקינן? ^ אילימא לפני יאוש, לשום בן חורין אמאי לא ישתעבד?! ^ אלא לאחר יאוש?! לשום עבד, אמאי ישתעבד?!

אמר **אביי:** לעולם לפני יאוש, ולשום עבד ישתעבד לרבו ראשון - לשום בן חורין לא ישתעבד לא לרבו ראשון ולא לרבו שני - לרבו שני לא, דהא לשום בן חורין פרקיה; לרבו ראשון נמי לא, דילמא ממנעי ולא פרקי. **רבן שמעון בן גמליאל** אומר: בין כך ובין כך, ישתעבד - קסבר: כשם שמצוה לפדות את בני חורין, כך מצוה לפדות את העבדים!

<<**רבא** אמר: לעולם לאחר יאוש, ולשום עבד ישתעבד לרבו שני, לשום בן חורין לא ישתעבד, לא לרבו ראשון ולא לרבו שני - לרבו שני לא, דהא לשום בן חורין פרקיה; לרבו ראשון נמי לא, דהא לאחר יאוש הוה. **רבן שמעון בן גמליאל** אומר: בין כך ובין כך, ישתעבד - כדחזקיה, דאמר **חזקיה:** מפני מה אמרו "בין כך ובין כך ישתעבד"? שלא יהא כל אחד ואחד הולך ומפיל עצמו לגייסות, ומפקיע עצמו מיד רבו!

{מיתיבי: אמר להן **רבן שמעון בן גמליאל:** כשם שמצוה לפדות את בני חורין, כך מצוה לפדות את העבדים ~ בשלמא לאביי, דאמר לפני יאוש, היינו דקאמר "כשם", אלא לרבא, דאמר לאחר יאוש, האי "כשם" - "משום דחזקיה" הוא! אמר לך רבא: רבן שמעון בן גמליאל לא הוי ידע מאי קאמרי רבנן, והכי קאמר להו: אי לפני יאוש קאמריתו, היינו "כשם"; אי לאחר יאוש קאמריתו, "כדחזקיה"!

מחברת גיטין - ד

{ולרבא, דאמר לאחר יאוש, ולרבו שני - רבו שני, ממאן קני ליה?
אמשבאי! {שבאי גופיה, מי קני ליה?! אאין! קני ליה למעשה ידיו!
דאמר **ריש לקיש**: מנין לגוי שקנה את הגוי למעשה ידיו? שנאמר:
(ויקרא כה) "וגם מבני התושבים הגרים עמכם מהם תקנו" - אתם
קונים מהם, **(לח,א)** ולא הם קונים מכם, ולא הם קונים זה מזה -
יכול לא יקנו זה את זה? #יכול לא יקנו זה את זה?! האמרת:
"לא הם קונים זה מזה!" אהכי קאמר: ולא הם קונים זה מזה
לגופו - יכול לא יקנו זה את זה למעשה ידיו?# - אמרת: קל
וחומר: גוי, ישראל קונה - גוי גוי, לא כל שכן!

{ואימא: הני מילי בכספא, אבל בחזקה, לא?! אמר **רב פפא**:
עמון ומואב טהרו בסיחון!

{אשכחן גוי גוי - גוי ישראל מנלן? אדכתיב: (במדבר כא) "וישב
ממנו שבי"

אמר **רב שמן בר אבא** אמר **ר' יוחנן**: עבד שברח מבית האסורים,
יצא לחירות. ולא עוד, אלא שכופין את רבו, וכותב לו גט שיחרור

{תנן: **רבן שמעון בן גמליאל** אומר: בין כך ובין כך, ישתעבד.
ואמר **רבה בר בר חנה** אמר **ר' יוחנן**: כל מקום ששנה רבן שמעון
בן גמליאל במשנתנו, הלכה כמותו, חוץ מערב וצידן וראיה
אחרונה ~ בשלמא לאביי, מוקי לה להאי לפני יאוש והאי לאחר
יאוש ~ אלא לרבא, דאמר לאחר יאוש, קשיא דרבי יוחנן אדרבי
יוחנן! אמר לך רבא: טעמא מאי? משום דחזקיה - בורח שאני -
השתא לקטלא מסר נפשיה - אפולי אפיל נפשיה לגייסות?!

אמתיה דמר שמואל אשתבאי. פרקוה לשום אמהתא, ושדרוה
ליה. שלחו ליה: "אנן כרבן שמעון בן גמליאל סבירא לך! את, אי
נמי כרבנן סבירא לך, אנן לשום אמהתא פרקינן לה ניהלה" -
ואינהו⁵ סבור: לפני יאוש הוה - ולא היא! לאחר יאוש הוה! -
ושמואל: לא מיבעיא דאשתעבודי לא משתעבד בה, אלא גיטא
דחירותא נמי לא אצרכה! - שמואל לטעמיה, דאמר **שמואל**:
המפקיר עבדו, יצא לחירות, ואינו צריך גט שיחרור, שנאמר:
(שמות יב) "וכל עבד איש מקנת כסף" - ועבד איש, ולא עבד
אשה?! - אלא עבד שיש לו רשות לרבו עליו, קרוי "עבד" - שאין
לו רשות לרבו עליו, אין קרוי "עבד"

5 כן לפנינו וגם בכ"י, אבל נל"ד עדיף "אינהו" בלי וי"ו

אמתיה דרבי אבא בר זוטרא אישתבאי. פרקה ההוא תרמודאה לשום איתתא. שלחו ליה לדידיה: "אי יאות עבדת, שדר לה גיטא דחירותא!" - הִיכִי דמי? ^ אי דמצו פרקי לה, למה לי גיטא דחירותא?! ^ אי דלא מצו פרקי לה, כי שדר לה גיטא דחירותא, מאי הוי?! <לעולם דמצו פרקי לה, וכיון דמשדר לה גיטא דחירותא, חבורי מחברי אהדדי ופרקי לה! > ואי בעית אימא: לעולם דלא מצו פרקי לה, וכיון דמשדר לה גיטא דחירותא, מיתזלא באפיה, ומפריק לה! {והאמר מר: חביבה להן בהמתן של ישראל יותר מנשותיהן?! > אהני מילי בצינעא, אבל בפרהסיא, זילא בהו מילתא!

ההיא אמתא דהות בפומבדיתא, דהו קא מעבדי בה אינשי איסורא. אמר **אביי**: אי לאו דאמר **רב יהודה** אמר **שמואל**: "כל המשחרר עבדו עובר בעשה", הוה כייפנא ליה למרה, וכתיב לה גיטא דחירותא. **רבינא** אמר: כי הא, מודה רב יהודה, משום מילתא דאיסורא {ואביי, משום איסורא לא?! > האמר **רב חנינא בר רב קטינא** אמר **ר' יצחק**: מעשה באשה אחת, שחציה שפחה וחציה בת חורין, (לחב) וכפו את רבה ועשאה בת חורין, ואמר **רב נחמן בר יצחק**: מנהג הפקר נהגו בה?! > אהכי השתא, התם, לא לעבד חזיא ולא לבן חורין חזיא - הכא, אפשר דמיחד לה לעבדיה ומנטר לה!

גופא: אמר **רב יהודה** אמר **שמואל**: כל המשחרר עבדו עובר בעשה, שנאמר: (ויקרא כה) "לעולם בהם תעבודו" - {מיתיבי: מעשה בר' **אליעזר**, שנכנס בבית הכנסת, ולא מצא עשרה, ושחרר עבדו והשלימו לעשרה?! > <מצוה שאני!

תנו רבנן: "לעולם בהם תעבודו" - רשות, דברי **רבי ישמעאל**. **ר' עקיבא** אומר: חובה! {ודילמא ר' אליעזר סבר לה כמאן דאמר רשות? > אלא סלקא דעתך, דתניא בהדיא: **רבי אליעזר** אומר: חובה!

אמר **רבה**: בהני תלת מילי נחתי בעלי בתים מנכסיהון: דמפקי עבדיהו לחירותא, ודסיירי נכסיהו בשבתא, ודקבעי סעודתייהו בשבתא בעידן בי מדרשא. דאמר **ר' חייא בר אבא** אמר **ר' יוחנן**: שתי משפחות היו בירושלים, אחת קבעה סעודתא בשבתא, ואחת קבעה סעודתא בערב שבת, ושתייהן נעקרו

מחברת גיטין - ד

אמר **רבה** אמר **רב**: המקדיש עבדו יצא לחירות - גמאי טעמא? אגופיה לא קדיש! "לדמי" לא קאמר - דליהוי (דברים יד) "עם קדוש" קאמר! **ורב יוסף** אמר **רב**: המפקיר עבדו, יצא לחירות. מאן דאמר "מקדיש", כל שכן מפקיר! #מאן דאמר "מפקיר", אבל מקדיש לא - דלמא לדמי קאמר! #

איבעיא להו: צריך גט שיחרור או לא צריך?

{תא שמע: דאמר **רב חייא בר אבין** אמר **רב**: אחד זה ואחד זה, יצא לחירות, וצריך גט שחרור <אמר **רבה**: ומותבין אשמעתין: המקדיש נכסיו, והיו בהן עבדים, אין הגזברין רשאים להוציאן לחירות, אבל מוכרין אותן לאחרים, ואחרים מוציאין אותן לחירות. **רבי** אומר: אומר אני: אף הוא נותן דמי עצמו ויוצא, מפני שהוא כמוכרו לו! #מתניתין קא רמית עליה דרב? רב תנא הוא, ופליג! #

{תא שמע: (ויקרא כז:כח) "אך כל חרם אשר יחרם איש לה' מכל אשר לו מאדם ובהמה ומשדה אחזתו לא ימכר ולא יגאל כל חרם קדש קדשים הוא לה'" - "מאדם" - אלו עבדיו ושפחותיו הכנענים! אהכא במאי עסקינן? דאמר "לדמי"! {אי הכי, אידך נמי, דאמר "לדמי"? {אי הכי, "אין הגזברים רשאים להוציאן לחירות"?! - גזברים, מאי עבידתיהו?! <אותו: "אבל מוכרין אותן לאחרים, ואחרים מוציאין אותן לחירות" - אחרים, מאי עבידתיהו?! <<אותו: **רבי** אומר: אומר אני: אף הוא נותן דמי עצמו ויוצא, מפני שהוא כמוכרו לו - ואי לדמי, מאי "מפני שהוא כמוכרו לו"?!

{תא שמע: המקדיש עבדו, עושה ואוכל, שלא הקדיש אלא דמיו! (לט, א) אהא מני? ר' מאיר היא, דאמר: אין אדם מוציא דבריו לבטלה! ~הכי נמי מסתברא, דקתני סיפא: וכן הוא שהקדיש עצמו, עושה ואוכל, שלא הקדיש אלא דמיו - אי אמרת בשלמא, ר' מאיר היא, שפיר! אלא אי אמרת רבנן היא, בשלמא עבדו, לדמי קאי, אלא איהו, לדמי קאי! #

^ לימא כתנאי: המקדיש עבדו, אין מועלין בו. **רבן שמעון בן גמליאל** אומר: מועלין בשערו - מאי? לאו בהא קמיפלגי, דמר סבר קדוש, ומר סבר לא קדוש! איתסברא - האי "מועלין בו" ו"אין מועלין בו" - האי "קדוש" ו"אינו קדוש" מיבעי ליה! אלא דכולי עלמא קדוש, והכא בהא קמיפלגי: דמר סבר: עבדא כמקרקעי דמי, ומר סבר: כמטלטלי דמי! {אי הכי, אדמיפלגי בשערו, ליפלגו בגופו?! |אלא דכולי עלמא עבדא כמקרקעי דמי,

מחברת גיטין - ד

והכא בשערו העומד ליגזז קמיפלגי - מר סבר כגזוז דמי, ומר סבר לאו כגזוז דמי!

^ לימא: הני תנאי כהני תנאי, דתנן: ר' מאיר אומר: יש דברים שהם כקרקע ואינן כקרקע. ואין חכמים מודים לו, כיצד? "עשר גפנים טעונות מסרתי לך", והלה אומר: "אינן אלא חמש" - ר' מאיר מחייב, וחכמים אומרים כל המחובר לקרקע, הרי הוא כקרקע - ואמר ר' יוסי בר' חנינא: ענבים העומדות ליבצר איכא בינייהו, דרבי מאיר סבר: כבצורות דמיין, ורבנן סברי: לאו כבצורות דמיין! אפילו תימא רבי מאיר! עד כאן לא קאמר ר' מאיר התם אלא בענבים, דכמה דקיימין, מיכחש כחישי - אבל הכא, כמה דקאי, אשבוחי משבח!

כי סליק ר' חייא בר יוסף, אמר להאי שמעתא דרב קמיה דר' יוחנן. אמר ליה: אמר רב הכי?! # {והוא לא אמר הכי?! והאמר עולא אמר ר' יוחנן: המפקיר עבדו, יצא לחירות, וצריך גט שחרור?!} אהכי קאמר ליה: אמר רב כוותי?! <איכא דאמרי: לא סיימוה קמיה. אמר ליה: וולא אמר רב צריך גט שחרור?! # ור' יוחנן לטעמיה, דאמר עולא אמר ר' יוחנן: המפקיר עבדו, יצא לחירות, וצריך גט שחרור

גופא: אמר עולא אמר ר' יוחנן: המפקיר עבדו, יצא לחירות וצריך גט שחרור - {איתביה ר' אבא לעולא: גר שמת, ובזבזו ישראל נכסיו, והיו בהן עבדים, בין גדולים ובין קטנים, קנו עצמן בני חורין. אבא שאול אומר: גדולים קנו עצמן בני חורין - קטנים, כל המחזיק בהן, זכה בהן! ~ וכי מי כתב גט שחרור לאלו?!} אמר: דמי האי מדרבנן כדלא גמרי אינשי שמעתא! - וטעמא מאי? - אמר רב נחמן: קסבר עולא: עבדו דגר כי אשתו - מה אשתו, משתלחה בלא גט, אף עבדיו, משתלחים בלא גט! {אי הכי, אפילו ישראל נמי!} אמר קרא: (ויקרא כה) "והתנחלתם אותם לבניכם אחריכם לרשת אחוזה" - {אי הכי, המפקיר עבדו ומת נמי! אלמה אמר אמימר: המפקיר עבדו ומת, אותו העבד אין לו תקנה?!} | <דאמימר קשיא!

אמר רבי יעקב בר אידי אמר ר' יהושע בן לוי: הלכה כאבא שאול! אמר ליה רבי זירא לרבי יעקב בר אידי: (לטב) ג' בפירוש שמיע לך, או מכללא שמיע לך? # {מאי כללא?} דאמר ר' יהושע בן לוי: אמרו לפני רבי: אמר: "נתייאשתי מפלוני עבדי", מהו? <אמר להם: אומר אני: אין לו תקנה אלא בשטר! ואמר רבי יוחנן: מאי טעמא דרבי? גמר "לה" "לה" מאשה - מה אשה, בשטר, אף

מחברת גיטין - ד

עבד נמי, בשטר ~וקא דייקת מינה: כאשה - מה אשה, איסורא ולא ממונא, אף עבד נמי, איסורא ולא ממונא# גואי מכללא, מאי? אמר ליה: אדרבה! דוק מינה לאידך גיסא: מה אשה, בין גדולה בין קטנה, אף עבד נמי, בין גדול בין קטן! אמר ליה: בפירוש שמיע לי!

ורבי חייא בר אבא אמר **רבי יוחנן**: אין הלכה כאבא שאול! אמר ליה **ר' זירא** ל'**רבי חייא בר אבא**: בפירוש שמיע לך, או מכללא שמיע לך? #מאי כללא? דאמר **ר' יהושע בן לוי**: אמרו לפני **רבי**: "נתייאשתי מפלוני עבדי" מהו? אמר להם: אומר אני: אין לו תקנה אלא בשטר! ואמר **ר' יוחנן**: מאי טעמא דרבי? גמר "לה" "לה" מאשה - מה אשה, בשטר, אף עבד נמי, בשטר! ~וקא דייקת מינה: כאשה - מה אשה, בין גדולה בין קטנה, אף עבד נמי, בין גדול בין קטן# גואי מכללא, מאי? אדרבה! דוק מינה להך גיסא: מה אשה, איסורא ולא ממונא, אף עבד נמי, איסורא ולא ממונא! אמר ליה: בפירוש שמיע לי!

אמר מר: אמר להם: אומר אני אין לו תקנה אלא בשטר! {והתניא: **רבי** אומר: אומר אני אף הוא נותן דמי עצמו ויוצא, מפני שהוא כמוכרו לו?! >הכי קאמר: או בכסף או בשטר - והאי, פקע ליה כספיה! ולאפוקי מהאי תנא, דתניא: **ר' שמעון** אומר משום **רבי עקיבא**: יכול יהא כסף גומר בה כדרך ששטר גומר בה? תלמוד לומר: (ויקרא יט) "והפדה לא נפדתה" - אורעה כל הפרשה כולה ללא חופשה, לומר לך: שטר גומר בה, ואין הכסף גומר בה!

אמר **רמי בר חמא** אמר **ר' נחמן**: הלכה כר' שמעון. **ורב יוסף בר חמא** אמר **ר' יוחנן**: אין הלכה כר' שמעון

אשכחיה **רב נחמן בר יצחק** ל**רבא בר שאילתא** דהוה קאי אפיתחא דבי תפלה. אמר ליה: הלכה או אין הלכה? אמר ליה: אני אומר אין הלכה, ורבנן דאתו ממחוזא אמרי: אמר **רבי זירא** משמיה **דרב נחמן** הלכה. וכי אתאי לסורא, אשכחתי **לר' חייא בר אבין**. אמרי ליה: אימא לי: איזי גופא דעובדא, היכי הוה? אמר לי: דההיא אמתא, דהוה מרה שכיב מרע. אתיא בכיא קמיה. אמרה ליה: עד אימת תשתעביד ותיזיל ההיא איתתא?! שקל כומתיה, שדא בה. אמר לה: זיל! קני הא, וקני נפשיך! אתו לקמיה **דרב נחמן**. אמר להו: לא עשה ולא כלום! - מאן דחזא סבר משום דהלכה כר' שמעון, ולא היא! אלא משום דהוה ליה כליו של מקנה!

אמר **רב שמואל בר אחיתאי** אמר **רב המנונא סבא** אמר **ר' יצחק**
בר אשיאן אמר **רב הונא** אמר **רב המנונא**: הלכה כר' שמעון #ולא
היא! אין הלכה כר' שמעון!#

אמר **ר' זירא** אמר **ר' חנינא** אמר **רב אשי** אמר **רבי**: עבד שנשא
את בת חורין בפני רבו, **(מ,א)** יצא לחירות. אמר ליה **רבי יוחנן**:
כל כך יש בידך?! ואני שונה: הכותב שטר אירוסין לשפחתו, **ר'**
מאיר אומר מקודשת, **וחכמים** אומרים אינה מקודשת! כדאמר
רבה בר רב שילא: כשרבו הניח לו תפילין - הכא נמי, כשרבו
השיאו אשה! זומי איכא מידי דלעבדיה לא מעבד ליה איסורא,
ואיהו עבד איסורא?! |אמר **ר' נחמן בר יצחק**: הכא במאי
עסקינן? דאמר לה: "צאי בו והתקדשי בו" - רבי מאיר סבר: יש
בלשון הזה לשון שחרור, ורבנן סברי: אין בלשון הזה לשון
שחרור!

אמר **ר' יהושע בן לוי**: עבד שהניח תפילין בפני רבו, יצא
לחירות {מיתבי: לוח הימנו רבו, או שעשאו רבו אפוטרופוס, או
שהניח תפילין בפני רבו, או שקרא שלשה פסוקים בבית הכנסת
בפני רבו, הרי זה לא יצא לחירות!} אמר **רבה בר רב שילא**:
כשרבו הניח לו תפילין!

כי אתא **רב דימי**, אמר **ר' יוחנן**: מי שאמר בשעת מיתתו: "פלוגית
שפחתי אל ישתעבדו בה לאחר מותי", כופין את היורשים וכותבין
לה גט שחרור. אמרו לפניו **רבי אמי ורבי אסי**: רבי! אי אתה
מודה שבניה עבדים!?

כי אתא **רב שמואל בר יהודה**, אמר **רבי יוחנן**: מי שאמר בשעת
מיתתו: "פלוגית שפחתי, קורת רוח עשתה לי! יעשה לה קורת
רוח!", כופין את היורשין ועושין לה קורת רוח. מאי טעמא? מצוה
לקיים דברי המת!

אמר **אמימר**: המפקיר עבדו, אותו עבד אין לו תקנה גמאי
טעמא? אגופיה לא קני ליה - איסורא הוא דאיכא גביה, ואיסורא
לא מצי מקני ליה! {אמר ליה **רב אשי לאמימר**: והאמר **עולא**
אמר **רבי יוחנן**, **ורב חייא בר אבין** אמר **רב**: אחד זה ואחד זה,
יצא לחירות, וצריך גט שחרור!} אמר ליה: צריך, ואין לו תקנה!

איכא דאמרי: אמר **אמימר**: המפקיר עבדו ומת, אותו העבד אין
לו תקנה גמאי טעמא? אגופיה לא קני ליה - איסורא הוא דאיכא

7 כך הגרסה לפנינו, וקשה, ואם כך הסדר, אולי צ"ל "רב אסי" ולא "רב אשי", ובכ"י הסדר הפוך: "אמר
ר' זירא אמר ר' אשי אמר ר' חנינא אמר ר' ", והוא ר' זירא השני. ומסתבר שצ"ל "רב" ולא "רבי "

מחברת גיטין - ד

גביה, ואיסורא לבריה לא מורית! {אמר ליה **רב אשי לאמימר**:
והא, כי אתא **רב דימי**, אמר **ר' יוחנן**?! <דרב דימי טעותא
היא! {אמר ליה: מאי טעותא?! - דלא אמרה בלשון שחרור? -
הא, אמרה בלשון שחרור, הכי נמי! <אמר ליה: אנא כדרב שמואל
בר יהודה סבירא לי!

ההוא דסקרתא דעבדי, דאזדבן לגויס. כלו מרוותא בתראי. אתו
לקמיה **דרבינא**. אמר להו: זילו אהדרו אבני מרוותא קמאי,
ויכתבו לכו גיטא דחרותא! {אמרו ליה **רבנן לרבינא**: והאמר
אמימר: המפקיר עבדו ומת, אותו העבד אין לו תקנה?! <אמר
להו: אנא כרב דימי סבירא לי! {אמרו ליה: דרב דימי טעותא
היא! <אמר להו: מאי טעותא?! דלא אמרה בלשון שחרור? - הא,
אמרה בלשון שחרור, הכי נמי! #והלכתא כרבינא #

ההוא עבדא דבי תרי. קס חד מינייהו ושחרריה לפלגיה. אמר
אידך: השתא שמעי בי רבנן, ומפסדו ליה מינאי! אזל אקנייה לבנו
קטן. שלחה **רב יוסף בריה דרבא** לקמיה **דרב פפא**. שלח ליה:
כאשר עשה, כן יעשה לו! גמולו ישיב לו בראשו! - אנן, קים לן
בינוקא, דמקרבא דעתיה לגבי זוזי. מוקמינן ליה אפוטרופוס, (**מ**),
(**ב**) ומקרקיש ליה זוזי, וכתב ליה גיטא דחירותא על שמיה
תנו רבנן: האומר: "עשיתי פלוני עבדי בן חורין", "עשוי בן חורין",
"הרי הוא בן חורין" - הרי הוא בן חורין; "אעשנו בן חורין" - **רבי**
אומר: קנה, **וחכמים** אומרים: לא קנה #אמר **ר' יוחנן**: וכולן
בשטר #

תנו רבנן: האומר: "נתתי שדה פלונית לפלוני", "נתונה לפלוני",
"הרי היא שלו" - הרי היא שלו; "אתננה לפלוני" - **ר' מאיר** אומר:
קנה, **וחכמים** אומרים: לא קנה #אמר **ר' יוחנן**: וכולן בשטר #
תנו רבנן: האומר: "עשיתי פלוני עבדי בן חורין", והוא אומר: "לא
עשאני", חיישינן שמא זיכה לו על ידי אחר; "כתבתי ונתתי לו",
והוא אומר: "לא כתב לי ולא נתן לי", הודאת בעל דין כמאה
עדים דמי. האומר: "נתתי שדה פלונית לפלוני", והוא אומר: "לא
נתן לי", חיישינן שמא זיכה לו על ידי אחר; "כתבתי ונתתי לו",
והוא אומר: "לא כתב ולא נתן לי", הודאת בעל דין כמאה עדים
דמי

מי אוכל פירות? **ארב חסדא** אמר: נותן אוכל פירות, **אורבה**

מחברת גיטין - ד

אמר: משלשין את הפירות - ולא פליגי - הא באבא, הא בברא

משנה: עבד שעשאו רבו אפותיקי לאחרים, ושיחררו - שורת הדין, אין העבד חייב כלום. אלא מפני תיקון העולם, כופין את רבו ועושה אותו בן חורין, וכותב שטר על דמיו. **רבן שמעון בן גמליאל** אומר: אינו כותב אלא משחרר

גמרא: עבד שעשאו רבו אפותיקי, ושיחררו -- מי שחררו? אמר **רב:** רבו ראשון! - שורת הדין אין העבד חייב כלום לרבו שני, כדרבא, דאמר **רבא:** הקדש, חמץ, ושחרור, מפקיעין מידי שיעבוד! אלא מפני תיקון העולם, שמא ימצאנו בשוק (**מא,א**) ויאמר לו: "עבדי אתה!", כופין את **רבו שני**, ועושה אותו בן חורין, וכותב עבד שטר על דמיו. **רבן שמעון בן גמליאל** אומר: אין העבד כותב, אלא משחרר כותב #; במאי קא מיפלגי? כבמזיק שיעבודו של חבירו קא מיפלגי! דמר סבר חייב, ומר סבר פטור. איתמר נמי: המזיק שיעבודו של חבירו, באנו למחלוקת רבן שמעון בן גמליאל ורבנן #

עולא אמר: מי שיחררו? רבו שני! שורת הדין, אין העבד חייב כלום במצות. אלא מפני תיקון העולם, שהרי יצא עליו שם בן חורין, כופין את **רבו ראשון**, ועושה אותו בן חורין, וכותב שטר על דמיו. **רבן שמעון בן גמליאל** אומר: אינו כותב, אלא משחרר כותב #; במאי קמיפלגי? כבהיזק שאינו ניכר קמיפלגי! מר סבר שמיה היזק, ומר סבר לא שמיה היזק! #

{עולא, מאי טעמא לא אמר כרב? אמר לך: שני, "רבו" קרית ליה?!} {ורב, מאי טעמא לא אמר כעולא? אמר לך: שני "משחרר" קרית ליה?!}

איתמר: העושה שדהו אפותיקי לאחרים, ושטפה נהר, **אמי שפיר נאה** אמר ר' **יוחנן:** אינו גובה משאר נכסים. **ואבוה דשמואל** אמר: גובה משאר נכסים; אמר **רב נחמן בר יצחק:** משום דאמי שפיר נאה הוא, אומר שמעתא דלא שפירן?! אתתרגם שמעתיה, דאמר ליה: "לא יהא לך פרעון אלא מזו!"

תניא נמי הכי: העושה שדהו אפותיקי לאחר, ושטפה נהר, גובה משאר נכסים. ואם אמר לו: "לא יהא לך פרעון אלא מזו", אינו גובה משאר נכסים

מחברת גיטין - ד

תניא אידך: העושה שדהו אפותיקי לבעל חוב ולכתובת אשה, גובין משאר נכסים. **רבן שמעון בן גמליאל** אומר: בעל חוב גובה משאר נכסים - אשה אינה גובה משאר נכסים, שאין דרכה של אשה לחזר על בתי דינין

משנה: מי שחציו עבד וחציו בן חורין, עובד את רבו יום אחד ואת עצמו יום אחד, דברי **בית הלל**. **בית שמאי** אומרים: תקנתם את רבו, ואת עצמו לא תקנתם! לישא שפחה - אי אפשר, שכבר חציו בן חורין! (**מא,ב**) בת חורין - אי אפשר, שכבר חציו עבד! יבטל - והלא לא נברא העולם אלא לפריה ורביה, שנאמר: (ישעיהו מה) "לא תוהו בראה לשבת יצרה"! - אלא מפני תיקון העולם, כופין את רבו, ועושה אותו בן חורין, וכותב שטר על חצי דמיו! וחזרו **בית הלל** להורות כדברי בית שמאי

גמרא: תנו רבנן: המשחרר חצי עבדו, **רבי** אומר: קנה, **וחכמים** אומרים: לא קנה

אמר **רבה:** מחלוקת בשטר, דרבי סבר: (ויקרא יט) "והפדה לא נפדתה או חופשה לא נתן לה" - מקיש שטר לכסף - מה כסף, בין כולו בין חציו - אף שטר נמי, בין כולו בין חציו; ורבנן גמרי "לה" "לה" מאשה - מה אשה, חציה לא, אף עבד נמי, חציו לא - אבל בכסף, דברי הכל קנה - פדויה ואינה פדויה

^ לימא בהא קמיפלגי: דמר סבר הקישא עדיפא, ומר סבר גזירה שוה עדיפא! **כלא!** דכולי עלמא גזירה שוה עדיפא, ושאני הכא, דאיכא למיפרך: מה לאשה, שכן אינה יוצאה בכסף, תאמר בעבד, שיוצא בכסף!

ורב יוסף אמר: מחלוקת בכסף, דרבי סבר: "והפדה לא נפדתה" - פדויה ואינה פדויה; ורבנן סברי: דברה תורה כלשון בני אדם - אבל בשטר, דברי הכל לא קנה

{מיתבי: המשחרר חצי עבדו בשטר - **רבי** אומר קנה, **וחכמים** אומרים לא קנה - תיובתא דרב יוסף! - תיובתא!

^ נימא: בשטר הוא דפליגי, אבל בכסף לא פליגי - לימא: תיהוי תיובתא דרב יוסף בתרתיה! אמר לך רב יוסף: פליגי בשטר, והוא הדין בכסף! והא דקא מיפלגי בשטר, להודיעך כחו דרבי! {וליפלגי בכסף, ולהודיעך כחן דרבנן?! **כח** דהיתירא עדיף ליה! {תא שמע: "והפדה" - יכול לכל? תלמוד לומר: "לא נפדתה"! אי

מחברת גיטין - ד

"לא נפדתה", יכול לכל? תלמוד לומר: "והפדה!" - הא כיצד?
פדויה ואינה פדויה!

בכסף ובשוה כסף - ואין לי אלא בכסף - בשטר מנין? תלמוד
לומר: "והפדה לא נפדתה או חופשה לא נתן לה", ולהלן הוא
אומר: (דברים כד) "וכתב לה ספר כריתות" - מה להלן, בשטר -
אף כאן, בשטר! אין לי אלא חציו בכסף או כולו בשטר - חציו
בשטר מנין? תלמוד לומר: "והפדה לא נפדתה או חופשה לא נתן
לה" - מקיש שטר לכסף - מה כסף, בין כולו בין חציו, אף שטר
נמי, בין כולו בין חציו ~ בשלמא לרב יוסף בתר דאיתותב - הא
מני? רבי היא! ~ אלא לרבה - רישא דברי הכל, וסיפא רבי?
אמר לך רבה: אין! רישא דברי הכל, וסיפא רבי! <<רב אשי
אמר: רבי היא!

{אלא מתניתין, דקתני "מי שחציו עבד וחציו בן חורין" - בשלמא
לרבה - מוקים לה בכסף, ודברי הכל - אלא לרב יוסף, לימא רבי
היא, ולא רבנן?! <אמר **רבינא: (מב,א)** בעבד של שני שותפין,
ודברי הכל

אמר **רבה:** מחלוקת בשיחרר חציו והניח חציו, אבל שיחרר חציו
ומכר חציו, או נתן במתנה חציו - כיון דקנפיק מיניה כוליה, דברי
הכל קנה! {אמר ליה **אביי:** ובכולו לא פליגי?! והתני חדא: הכותב
נכסיו לשני עבדיו, קנו, ומשחררין זה את זה. ותניא אידך: האומר:
"כל נכסי נתונין לפלוני ופלונני עבדיי", אף עצמם לא קנו! ~ מאי?
לאו הא רבי והא רבנן?! <לא! אידי ואידי רבנן! הא דאמר "כולו",
הא דאמר "חצי חצי"! {והא, מדקתני סיפא: "ואם אמר חצי חצי
לא קנו", מכלל דרישא דאמר "כולו"! <פרושי קא מפרש: אף עצמן
לא קנו - כיצד? כגון דאמר "חצי חצי"!

הכי נמי מסתברא, דאי סלקא דעתך רישא דאמר "כולו", השתא
אמר "כולו" לא קנו - אמר "חצי חצי" מיבעיא?! <אי משום הא,
לא איריא! תנא סיפא לגלויי רישא, שלא תאמר: רישא דאמר:
"חצי חצי", אבל אמר "כולו", קנו - תנא סיפא, דאמר "חצי חצי" -
מכלל דרישא דאמר "כולו", ואפילו הכי, לא קנו

<<ואיבעית אימא: לא קשיא - כאן בשטר אחד, כאן בשני
שטרות! - {בשטר אחד, מאי איריא "חצי חצי"?! <אפילו אמר
"כולו" נמי, לא קנו?! <הכי נמי קאמר: אף עצמן לא קנו - במה
דברים אמורים? בשטר אחד! אבל בשני שטרות, קנו! ואם אמר
"חצי חצי", אף בשני שטרות נמי לא קנו!

מחברת גיטין - ד

<<ואיבעית אימא: לא קשיא! - כאן בבת אחת, כאן בזה אחר זה! {בשלמא בתרא לא קני, דהא קני ליה קמא - אלא קמא, ליקני נפשיה ולקנייה לחבריה! - אלא מחוורתא כדשנינן מעיקרא!

<<<רב אשי אמר: שאני התם, דקא קרי להו "עבדיי"! {אמר ליה רפרם לרב אשי: ודלמא "עבדיי" שהיו כבר! מי לא תנן: הכותב כל נכסיו לעבדו, יצא לחירות; שייר קרקע כל שהוא, לא יצא לחירות. ר' שמעון אומר: לעולם הוא בן חורין, עד שיאמר: "כל נכסי נתונין לפלוני עבדי חוץ מאחד מרבוא שבהן" - טעמא דאמר "חוץ מאחד מרבוא שבהן" - הא לא אמר הכי, קני! ~ אמאי?! והא "עבד" קא קרי ליה! אלא עבדי שהיה כבר - הכא נמי, עבדי שהיו כבר!

נגחו שור - יום של רבו, לרבו - יום של עצמו, לעצמו {אלא מעתה: יום של רבו, ישא שפחה - יום של עצמו, ישא בת חורין! <איסורא לא קאמרינן!

{תא שמע: המית מי שחציו עבד וחציו בן חורין, נותן חצי קנס לרבו, (מב,ב) וחצי כופר ליורשיו ~ אמאי?! הכי נמי לימא: יום של רבו לרבו, יום של עצמו לעצמו! אשאני הכא, דקא כליא קרנא! {ואלא היכי דמי דלא קא כליא קרנא?! אכגון שהכהו על ידו, וצמתה ידו, וסופה לחזור! {הניחא לאביי, דאמר נותן לו שבת גדולה ושבת קטנה - שפיר! אלא לרבא, דאמר אינו נותן לו אלא שבתו שבכל יום ויום, האי שור הוא, ושור אינו משלם אלא נזק! <אי בעית אימא כשהכהו אדם! <ואי בעית אימא מימרא היא, ומימרא לרבא לא סבירא ליה!

{איבעיא להו: מעוכב גט שחרור, יש לו קנס או אין לו קנס? (שמות כא) "כסף שלשים שקלים יתן לאדוניו" אמר רחמנא, והאי לאו אדון הוא? או דלמא, כיון דמחוסר גט שחרור, אדון קרינא ביה?

{תא שמע: המית מי שחציו עבד וחציו בן חורין, נותן חצי קנס לרבו, וחצי כופר ליורשיו ~ מאי? לאו כמשנה אחרונה?! <לא! כמשנה ראשונה!

{תא שמע: הפיל את שינו וסימא את עינו - יוצא בשינו, ונותן דמי עינו ~ ואי אמרת יש לו קנס, וקנס לרבו - השתא, חבלי ביה אחרני, יהבי ליה לרביה - חבל ביה רביה גופיה, יהיב ליה

לדידיה?! <דלמא כמאן דאמר: אינו צריך! דתניא: בכולן, עבד יוצא בהן לחירות, וצריך גט שחרור מרבו, דברי ר' ישמעאל. ר' מאיר אומר: אינו צריך. ר' אלעזר אומר: צריך. רבי טרפון אומר: אינו צריך. ר' עקיבא אומר: צריך. המכריעין לפני חכמים אומרים: נראים דברי ר' טרפון בשן ועין, הואיל ותורה זכתה לו; ודברי ר' עקיבא בשאר אברים, הואיל וקנס חכמים הוא #קנס?! הא קראי קא דרשינן! |<אלא אימא: הואיל ומדרש חכמים הוא!#

איבעיא להו: מעוכב גט שחרור, אוכל בתרומה או אינו אוכל? (ויקרא כב) "קנין כספו" אמר רחמנא, והאי לאו קנין כספו הוא? או דלמא, כיון דמחוסר גט שחרור, "קנין כספו" קרינא ביה?

{תא שמע: דאמר **רב משרשיא**: כהנת שנתערב ולדה בולד שפחתה, הרי אלו אוכלין בתרומה, וחולקין חלק אחד על הגורן. הגדילו התערובות, משחררין זה את זה אהכי השתא, התם, אם יבא אליהו ויאמר בחד מינייהו דעבד הוא, "קנין כספו" קרינא ביה - הכא, לאו קנין כספו הוא כלל!

איבעיא להו: עבד שמכרו רבו לקנס, מכור או אינו מכור? ~תיבעי לר' מאיר, תיבעי לרבנן - תיבעי לר' מאיר: עד כאן לא קאמר ר' מאיר "אדם מקנה דבר שלא בא לעולם" אלא כגון פירות דקל, דעבידי דאתו - אבל הכא, מי יימר דמינגח?! ואם תמצא לומר דמינגח, ממאי דמשלם?! - (מג, א) דלמא מודה ומיפטר?! ותבעי לרבנן: עד כאן לא קאמרי רבנן "אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם" אלא כגון פירות דקל, דהשתא מיהא ליתנהו - אבל הכא, הא קאי שור והא קאי עבד! - מאי?

{אמר ר' **אבא**: תא שמע: (ויקרא כב) "ויליד בית" - גמה תלמוד לומר? - אם קנין כסף אוכל, יליד בית לא כל שכן! אילו כן, הייתי אומר: מה קנין כסף שיש בו שוה כסף, אוכל - אף יליד בית שיש בו שוה כסף אוכל - ומנין שאף על פי שאינו שוה כלום? תלמוד לומר: "יליד בית" - מכל מקום! אועדיין אני אומר: יליד בית, בין שיש בו שוה כסף בין שאין בו שוה כסף, אוכל - קנין כסף, יש בו שוה כסף אוכל - אין בו שוה כסף, אינו אוכל! - תלמוד לומר: (ויקרא כב) "קנין כספו ויליד ביתו" - מה יליד בית, אף על פי שאינו שוה כלום, אוכל - אף קנין כספו, אף על פי שאינו שוה כלום, אוכל! ~ואי סלקא דעתך עבד שמכרו רבו לקנס מכור - מי איכא עבדא דלא מזדבין לקנסא?! אין! איכא עבד

מחברת גיטין - ד

טרפה! }והא חזי למיקם קמיה! <במנוול ומוכה שחין!

איבעיא להו: מי שחציו עבד וחציו בן חורין, שקידש בת חורין, מהו? #אם תמצא לומר בן ישראל שאמר לבת ישראל "התקדשי לחציי" מקודשת, דחזיא לכוליה - הא לא חזיא לכוליה? ואם תמצא לומר בן ישראל המקדש חצי אשה אינה מקודשת, דשייר בקנינו - והא, עבד לא שייר בקנינו? - מאי?#

{תא שמע: המית מי שחציו עבד וחציו בן חורין, נותן חצי קנס לרבו, וחצי כופר ליורשיו - ואי אמרת קידושיו לאו קידושין, יורשין מנא ליה?! <אמר **רב אדא בר אהבה**: כשעשאו טרפה, ומאי יורשיו? נפשיה! {אמר **רבא**: שתי תשובות בדבר: חדא, ד"יורשיו" קתני; ועוד, כופר הוא, ואמר **ריש לקיש**: כופר אין משתלם אלא לאחר מיתה! |<אלא אמר **רבא**: ראוי ליטול, ואין לו!

אמר **רבא**: כשם שהמקדש חצי אשה אינה מקודשת, כך חציה שפחה וחציה בת חורין שנתקדשה, אין קדושיה קדושין

דרש **רבה בר רב הונא**: כשם שהמקדש חצי אשה אינה מקודשת, כך חציה שפחה וחציה בת חורין שנתקדשה, אינה מקודשת - {אמר ליה **רב חסדא**: מי דמי?! התם, שייר בקנינו - הכא, לא שייר בקנינו! הדר אוקים **רבה בר רב הונא** אמורא עליה ודרש: (ישעיהו ג) "והמכשלה הזאת תחת ידיך" - אין אדם עומד על דברי תורה אלא אם כן נכשל בהן! - אף על פי שאמרו המקדש חצי אשה אינה מקודשת, אבל חציה שפחה וחציה בת חורין שנתקדשה, קדושיה קדושין! - מאי טעמא? - התם, שייר בקנינו - הכא, לא שייר בקנינו!

אמר **רב ששת**: כשם שהמקדש חצי אשה אינה מקודשת, כך חציה שפחה וחציה בת חורין שנתקדשה, אין קידושיה קידושין. ואם לחשך אדם לומר: "איזו היא שפחה חרופה? זו שחציה שפחה וחציה בת חורין המאורסה לעבד עברי - אלמא בת איתרוסי היא!" - אמור לו: כלך אצל ר' ישמעאל! שהוא אומר בשפחה כנענית המאורסה לעבד עברי - וישפחה כנענית, בת איתרוסי היא?! - אלא מאי אית לך למימר? מאי "מאורסת"? מיוחדת! - הכא נמי, מאי "מאורסת"? מיוחדת!

אמר **רב חסדא**: חציה שפחה וחציה בת חורין, שנתקדשה לראובן, ונשתחררה, וחזרה ונתקדשה לשמעון, ומתו שניהם - מתייבמת

מחברת גיטין - ד

ללוי, **(מגב)** ואין אני קורא בה "אשת שני מתים"! - מה נפשך! אי קדושי דראובן קדושין, קדושי דשמעון לאו קדושין - ואי קדושי דשמעון קדושין, קדושי דראובן לאו קדושין!

איתמר: חציה שפחה וחציה בת חורין, שנתקדשה לראובן, ונשתחררה, וחזרה ונתקדשה לשמעון - **רב יוסף בר חמא** אמר ר' **נחמן**: פקעו קדושי ראשון. ר' **זירא** אמר **רב נחמן**: גמרו קדושי ראשון. אמר ר' **זירא**: כוותיה דידי מסתברא, דכתיב: (ויקרא יט) "לא יומתו כי לא חופשה" - הא חופשה, יומתו!

{אמר ליה **אביי**: ולתנא דבי ר' ישמעאל דאמר: בשפחה כנענית המאורסת לעבד עברי - הכי נמי דכי חופשה יומתו?! - אלא מאי אית לך למימר? שחופשה וחזרה ונתקדשה! - הכא נמי, שחופשה וחזרה ונתקדשה!

אמר **רב הונא בר קטינא** אמר ר' **יצחק**: מעשה באשה אחת, שחציה שפחה וחציה בת חורין, וכפו את רבה, ועשאה בת חורין & כמאן? **כר' יוחנן בן ברוקה**, דאמר: על שניהם הוא אומר: (בראשית א) "ויברך אותם אלהים ויאמר להם אלהים פרו ורבו ומלאו את הארץ וכבשוה" <אמר **רב נחמן בר יצחק**: לא! מנהג הפקר נהגו בה!

משנה: המוכר עבדו לגוים, או לחוצה לארץ, יצא בן חורין

גמרא: תנו רבנן: המוכר עבדו לגוי, יצא לחירות, וצריך גט שחרור מרבו ראשון. אמר **רבן שמעון בן גמליאל**: במה דברים אמורים? שלא כתב עליו אונו - אבל כתב עליו אונו, זהו שחרורו! #מאי "אונו"? אמר **רב ששת**: דכתב ליה הכי: "לכשתברח ממנו, אין לי עסק בדך!"

תנו רבנן: לוח עליו מן הגוי, כיון שעשה לו גוי נמוסו, יצא לחירות - & מאי "נמוסו"? אמר **רב הונא בר יהודה**: נשקי! {מתניב **רב ששת**: האריסין והחכירות, ואריסי בתי אבות, וגוי שמשכן שדהו לישראל, אף על פי שעשה לו נמוסו, פטורה מן המעשר - ואי סלקא דעתך נשקי, שדה בת נשקי היא?! | אלא אמר ר' **ששת**: זמן!

{קשיא זמן אזמן! לא קשיא! - הא דמטא זמניה, הא דלא מטא זמניה! {אלא גבי עבד, דמטא זמניה, צריכא למימר?! | אלא אידי

מחברת גיטין - ד

ואידי דלא מטא זמניה, ולא קשיא - הא לגופא, והא לפירא! (מד),
(א) <<ואי בעית, אימא: בשלוח על מנת למשכנו, ולא משכנו!

תנו רבנן: גבאו בחובו, או שלקחו סיקריקון - לא יצא לחירות
{ובחובו לא?! ~ורמינהי: הרי שאנסו בית המלך גורנו - אם
בחובו, חייב לעשר - אם באנפרות, פטור מלעשר?! אשאני התם,
דקא משתרשי ליה!

{תא שמע: דאמר רב: המוכר עבדו לפרהנג נכרי, יצא לחירות!
כהתם, הוה ליה לפייס ולא פייס!

גופא: אמר רב: המוכר עבדו לפרהנג נכרי, יצא לחירות - {מאי
הוה ליה למעבד?! אהוה ליה לפייס, ולא פייס!

בעי ר' ירמיה: מכרו לשלשים יום, מהו?

{תא שמע: דאמר רב: המוכר עבדו לפרהנג נכרי, יצא לחירות!
כהתם בפרהנג נכרי, שאינה חוזרת!

מכרו חוץ ממלאכתו, מהו? חוץ מן המצות, מהו? חוץ משבתות
וימים טובים, מהו? לגר תושב, לישראל מומר, מהו? לכותי מהו?
- פשוט, מיהא, חדא: גר תושב, הרי הוא כגוי; כותי וישראל מומר
- אמרי לה כגוי, ואמרי לה כישראל!

בעו מיניה מרבי אמאי: עבד שהפיל עצמו לגייסות, ואין רבו יכול
להוציאו, לא בדיני ישראל ולא בדיני גוים, מהו שיטול את דמיו?
אמר ליה ר' ירמיה לרבי זריקא: פוק עיין במכילתיד! נפק דק
ואשכח דתניא: המוכר ביתו לגוי, דמיו אסורין. וגוי שאנס ביתו
של ישראל, ואין בעליו יכול להוציאו, לא בדיני ישראל ולא בדיני
גוים, מותר ליטול את דמיו, וכותב ומעלה בערכאות שלהן, מפני
שהוא כמציל מידם! ודילמא הני מילי בית, דכיון דלא סגי ליה
בלא בית, לא אתי לזבוניה - אבל עבדא, דסגי ליה בלא עבדא,
אתי לזבוניה? או לא? אשלח להו ר' אמאי: מיני, אמאי בר נתן, תורה
יוצאה לכל ישראל: עבד שהפיל עצמו לגייסות, ואין רבו יכול
להוציאו, לא בדיני ישראל ולא בדיני גוים, מותר ליטול את דמיו,
וכותב ומעלה בערכאות של גוים, מפני שהוא כמציל מידם!

מחברת גיטין - ד

אמר ר' יהושע בן לוי: המוכר עבדו לגוי, קונסים אותו עד מאה בדמיו

דוקא או לאו דוקא?

{תא שמע: דאמר ריש לקיש: המוכר בהמה גסה לגוי, קונסים אותו עד עשרה בדמיה! אודלמא שאני עבד, דכל יומא ויומא מפקע ליה ממצות!

ואיכא דאמרי: אמר רבי יהושע בן לוי: המוכר עבדו לגוי, קונסין אותו עד עשרה בדמיו

דוקא או לאו דוקא?

{תא שמע: דאמר ריש לקיש: המוכר בהמה גסה לגוי, קונסין אותו עד מאה בדמיה! אשאני עבד, דלא הדר ליה! אלא בהמה, טעמא מאי? משום דהדרא ליה?! - לקנסיה טפי חד! | אלא עבד, מילתא דלא שכיחא, ומלתא דלא שכיחא, לא גזרי בה רבנן!

בעא מיניה רבי ירמיה מרבי אסי: מכר עבדו ומת, מהו שיקנסו את בנו אחריו? אם תימצי לומר צרם אוזן בכור ומת, קנסו בנו אחריו - משום דאיסורא דאורייתא היא - אבל הכא, איסורא דרבנן? (מד, ב) ואם תימצי לומר, כוון מלאכתו במועד ומת, לא קנסו בנו אחריו - משום דלא עבד איסורא - הכא מאי? לדידיה קנסו רבנן, והא ליתיה? או דילמא לממוניה קנסו רבנן, והא איתיה? אמר ליה: תניתוה: שדה שנתקווצה בשביעית, תזרע למוצאי שביעית; נטייבה או נדיירה, לא תזרע למוצאי שביעית ~ ואמר ר' יוסי בר' חנינא: נקטינן: הטיבה ומת, בנו זורעה - אלמא לדידיה קנסו רבנן - לבריה, לא קנסו רבנן! אמר אביי: נקטינן: טימא טהרות של חבירו ומת, לא קנסו רבנן בנו אחריו - מאי טעמא? היזק שאינו ניכר לא שמיה היזק, וקנסא דרבנן היא - לדידיה קנסוהו רבנן - לבריה לא קא קנסו רבנן!

או לחוצה לארץ -- תנו רבנן: המוכר עבדו לחוצה לארץ, יצא לחירות, וצריך גט שחרור מרבו שני. רבן שמעון בן גמליאל אומר: פעמים יצא, ופעמים לא יצא - כיצד? אמר: "פלוגי עבדי מכרתיהו לפלוגי אנטוכי" - לא יצא; "לאנטוכי שבאנטוכיא" - יצא וזה תניא: "מכרתיהו לאנטוכי" - יצא; "לאנטוכי השרוי בלוד" - לא יצא! לא קשיא! - הא דאית ליה ביתא בארץ ישראל, הא דאית

ליה אושפיזא בארץ ישראל!

גבעי רבי ירמיה: בן בבל שנשא אשה בארץ ישראל, והכניסה לו עבדים ושפחות, ודעתו לחזור, מהו? - תיבעי למאן דאמר הדין עמה, תיבעי למאן דאמר הדין עמו - תיבעי למאן דאמר הדין עמה - כיון דהדין עמה, כדידה דמו? או דילמא, כיון דמשעבדי ליה לפירא, כדידה דמו? ותיבעי למאן דאמר הדין עמו - כיון דהדין עמו, כדידה דמו? או דילמא, כיון דלא קני ליה לגופיה, כדידה דמו? - תיקו!

אמר ר' אבהו: שנה לי רבי יוחנן: עבד שיצא אחר רבו לסוריא, ומכרו שם רבו, יצא לחירות {והתני ר' חייא: איבד את זכותו!} לא קשיא - כאן שדעת רבו לחזור, כאן שאין דעת רבו לחזור - והתניא: יוצא העבד אחר רבו לסוריא # יוצא? לא סגי דלא נפיק? והתנן: ואין הכל מוציאין! - אלא יצא העבד אחר רבו לסוריא #, ומכרו רבו שם - אם דעת רבו לחזור, כופין אותו, ואם אין דעת רבו לחזור, אין כופין אותו!

אמר רב ענן: שמעית מיניה דמר שמואל תרתי - חדא הך, ואידך דאיתמר: המוכר שדהו בשנת היובל עצמה, רב אמר: מכורה, ויוצאה, ושמואל אמר: אינה מכורה כל עיקר - בחדא הדרי זביני, ובחדא לא הדרי זביני, ולא ידענא הי מינייהו <אמר רב יוסף: ניחזי אנן - מדתני בברייתא: המוכר עבדו לחוצה לארץ, יצא לחירות, וצריך גט שחרור מרבו שני - שמע מינה: קנייה רבו שני, ולא הדרי זביני! - וכי אמר שמואל, התם אינה מכורה ומעות חוזרין!

(מה, א) ורב ענן, ברייתא לא שמיע ליה. ואי מדשמואל, ממאי ד"אינה מכורה ומעות חוזרין"? דילמא "אינה מכורה ומעות מתנה נניהו", מידי דהוה אמקדש את אחותו, דאיתמר: המקדש את אחותו, רב אמר: מעות חוזרין, ושמואל אמר: מעות מתנה!

{אמר ליה אביי לרב יוסף: מאי חזית דקנסינן ללוקח? נקנסיה למוכר! <אמר ליה: לאו עכברא גנב, אלא חורא גנב! > אמר ליה: אי לאו עכברא, חורא מנא ליה? <מסתברא, היכא דאיכא איסורא, התם קנסינן!

ההוא עבדא דערק מחוצה לארץ לארץ. אזל מריה אבתריה. אתא לקמיה **דרבי אמי**. אמר ליה: נכתוב לך שטרא אדמיה, וכתוב ליה גיטא דחירותא. ואי לא, מפקנא ליה מינך, מדרבי אחי ברבי יאשיה, דתניא: (שמות כג:לג) "לא ישבו בארצך פן יחטאו אותך לי כי תעבד את אלהיהם כי יהיה לך למוקש" - יכול בגוי שקיבל עליו שלא לעבוד עבודה זרה הכתוב מדבר? תלמוד לומר: (דברים כג:טז) "לא תסגיר עבד אל אדוניו אשר ינצל אליך מעם אדוניו" - מאי תקנתו? - "עמך ישב בקרבך במקום אשר יבחר באחד שעריך בטוב לו לא תוננו" ~ וקשיא ליה לר' **יאשיה**: האי "מעם אדוניו", "מעם אביו"⁸ מיבעי ליה! | <אלא אמר **רבי יאשיה**: במוכר עבדו לחוצה לארץ הכתוב מדבר! ~ וקשיא ליה ל**רבי אחי ברבי יאשיה**: האי "אשר ינצל אליך", "אשר ינצל מעמך" מיבעי ליה! | <אלא אמר **רבי אחי בר' יאשיה**: בעבד שברח מחוצה לארץ לארץ הכתוב מדבר!

תניא אידך: "לא תסגיר עבד אל אדוניו" - **רבי** אומר: בלוקח עבד על מנת לשחררו הכתוב מדבר! הֲהיכי דמי? <אמר **רב נחמן בר יצחק**: דכתב ליה הכי: "לכשאקחך, הרי עצמך קנוי לך מעכשיו"

רב חסדא, ערק ליה עבדא לבי כותאי. שלח להו: "הדרוה ניהלי!" שלחו ליה: "לא תסגיר עבד אל אדוניו!"⁹ שלח להו: "ההוא בעבד שברח מחוצה לארץ לארץ, וכדרבי אחי ברבי יאשיה!" {ומאי שנא דשלח להו כדר' אחי בר' יאשיה? <משום דמשמע להו קראי!

אביי, אירכס ליה חמרא בי כותאי. שלח להו: "שדרוה לי!" שלחו ליה: "שלח סימנא!" שלח להו: "דחיוורא כריסיה". שלחו ליה: "אי לאו דנחמני את, לא הוה משדרנא ליה ניהלך! - אטו כולי חמרי, לאו כריסייהו חיוורין ניהו!"

משנה: אין פודין את השבויין יתר על כדי דמיהן, מפני תיקון העולם. ואין מבריחין את השבויין מפני תיקון העולם. **רבן שמעון בן גמליאל** אומר: מפני תקנת השבויין

גמרא: הֲאיבעיא להו: האי "מפני תיקון העולם", "משום דוחקא דצבורא" הוא, או דילמא משום דלא לגרבו ולייתו טפי?

8 כך לפננו, ויש גורסים "מעם אלהיו"

9 יש גורסים: שלח להו: (דברים כב) "וכן תעשה לחמורו וכן תעשה לשמלתו וכן תעשה לכל אבידת אחיך" שלחו ליה: והכתיב: "לא תסגיר עבד אל אדוניו"

{תא שמע: **דלוי בר דרגא** פרקא לברתיה בתליסר אלפי דינרי זהב! **אמר אביי**: ומאן לימא לן דברצון חכמים עבד? **דילמא** שלא ברצון חכמים עבד!

ואין מבריחין את השבויין מפני תיקון העולם. **רבן שמעון בן גמליאל** אומר: מפני תקנת שבויין -- מאי בינייהו? **אאיכא** בינייהו דליכא אלא חד!

בנתיה דרב נחמן בחשן קדרא בידייהו. קשיא ליה **לרב עיליש**: כתיב: (קהלת ז) "אדם אחד מאלף מצאתי ואשה בכל אלה לא מצאתי" - הא איכא בנתיה דרב נחמן! גרמא להו מילתא ואשתביין, ואישתבאי איהו נמי בהדייהו. יומא חד, הוה יתיב גביה ההוא גברא דהוה ידע בלישנא דציפורי. אתא עורבא וקא קרי ליה. אמר ליה: מאי קאמר? אמר ליה: "עיליש ברח! עיליש ברח!" אמר: עורבא שיקרא הוא, ולא סמיכנא עליה! אדהכי, אתא יונה וקא קריא. אמר ליה: מאי קאמרה? אמר ליה: "עיליש ברח! עיליש ברח!" אמר: כנסת ישראל כיונה מתילא - שמע מינה מתרחיש לי ניסא! אמר: איזיל, אחזי בנתיה דרב נחמן, אי קיימן בהימנותייהו, אהדרינהו! אמר: נשי, כל מילי דאית להו סדרן להדדי בבית הכסא. שמעינהו דקאמרן: "עדי גוברין, ונהרדעי גוברין. לימא להו לשבוייהו דלירחקינהו מהכא, דלא ליתו אינשין ולישמעי וליפרקינן". קס ערק. אתא איהו וההוא גברא. לדידיה איתרחיש ליה ניסא, עבר במברא. וההוא גברא אשכחוה וקטלוה. כי הדרן ואתן, אמר: הוּו קא בחשן קידרא בכשפים!

משנה: ואין לוקחין ספרים תפילין ומזוזות מן הגוים יותר על כדי דמיהן, (**מה,ב**) מפני תיקון העולם

גמרא: אמר ליה **רב בודיא לרב אשי**: יתר על כדי דמיהן הוא דאין לוקחין - הא בכדי דמיהן, לוקחין! - שמע מינה: ספר תורה שנמצא ביד גוי, קורין בו! {דילמא לגנוז?!} אמר **רב נחמן**: נקטינן: ספר תורה שכתבו מין, ישרף; כתבו גוי, יגנוז. נמצא ביד מין, יגנוז; נמצא ביד גוי, אמרי לה יגנוז, ואמרי לה קורין בו

{ספר תורה שכתבו גוי, תני חדא ישרף, ותניא אידך יגנוז, ותניא אידך: קורין בו?!} **לא קשיא**! - הא דתניא ישרף, ר' אליעזר היא, דאמר¹⁰ סתם מחשבת גוי לעבודה זרה; והא דתניא יגנוז, האי תנא

הוא דתני **רב המנונא בריה דרבא מפשרוניה**: ספר תורה, תפלין, ומזוזות, שכתבן מין¹¹, ומסור, גוי, ועבד, אשה, וקטן, וכותי, וישראל מומר - פסולין, שנאמר: (דברים יא) "וקשרתם" "וכתבתם" - כל שישנו בקשירה, ישנו בכתיבה. וכל שאינו בקשירה, אינו בכתיבה; והא דתניא קורין בו, האי תנא הוא דתניא: לוקחין ספרים מן הגוים בכל מקום, ובלבד שיהיו כתובין כהלכתן. ומעשה בגוי אחד בצידן, שהיה כותב ספרים, והתיר **רבן שמעון בן גמליאל** ליקח ממנו

{ורבן שמעון בן גמליאל, עיבוד לשמן בעי - כתיבה לשמן לא בעי?! דתניא: ציפן זהב, או שטלה עליהן עור בהמה טמאה, פסולות; עור בהמה טהורה, כשרות, ואף על פי שלא עיבדן לשמן. **רבי שמעון בן גמליאל** אומר: אפילו עור בהמה טהורה, פסולות, עד שיעבדן לשמן?! <אמר **רבה בר שמואל**: בגר שחזר לסורו! {לסורו?! כל שכן, דהוי ליה מין?! <אמר **רב אשי**: שחוזר לסורו משום יראה!

תנו רבנן: מעלין בדמיהן עד כדי טרפעיק - גמאי "טרפעיק"? <אמר **רב ששת**: איסתירא!

ההיא טייעתא דאייתי חייתא דתפילי לקמיה דאביי. אמר לה: "יהבת לי ריש ריש בתמרי!" אימליא זיהרא. שקלא, שדתינהו בנהרא. אמר: לא אבעי לי לזלזולינהו באפה כולי האי!

משנה: המוציא את אשתו משום שם רע, לא יחזיר; משום נדר, לא יחזיר. **רבי יהודה** אומר: כל נדר שידעו בו רבים לא יחזיר, ושלא ידעו בו רבים יחזיר. **ר' מאיר** אומר: כל נדר שצריך חקירת חכם, לא יחזיר. ושאינו צריך חקירת חכם, יחזיר. אמר **ר' אלעזר**: לא אסרו זה אלא מפני זה. אמר **ר' יוסי בר' יהודה**: מעשה בצידן באחד שאמר לאשתו: "קונם אם איני מגרשיך!" וגרשה. והתירו לו חכמים שיחזירנה, מפני תיקון העולם

גמרא: אמר **ר' יוסף בר מניומי** אמר **רב נחמן**: והוא שאמר לה: "משום שם רע אני מוציאך", (**מוא**) "משום נדר אני מוציאך" - קסבר: טעמא מאי? משום קלקולא! - אי אמר לה הכי, מצי מקלקל לה, ואי לא, לא מצי מקלקל לה

איכא דאמרי: אמר **רב יוסף בר מניומי** אמר **רב נחמן**: צריך

מחברת גיטין - ד

שיאמר לה: "הוי יודעת שמשום שם רע אני מוציאך" ו"משום נדר אני מוציאך" - קסבר: טעמא מאי? כדי שלא יהו בנות ישראל פרוצות בעריות ובנדריים, הלכך צריך למימר לה הכי

תניא כלישנא קמא, ותניא כלישנא בתרא - תניא כלישנא קמא: אמר ר' מאיר: מפני מה אמרו: המוציא את אשתו משום שם רע לא יחזיר, ומשום נדר לא יחזיר? - שמא תלך ותנשא לאחר, ונמצאו דברים בדאין, ויאמר: אילו הייתי יודע שכן הוא, אפילו אם היו נותנים לי מאה מנה, לא הייתי מגרשה! ונמצא גט בטל, ובניה ממזרין. לפיכך אומרים לו: הוי יודע, שהמוציא את אשתו משום שם רע, לא יחזיר! ומשום נדר, לא יחזיר!

תניא כלישנא בתרא: אמר רבי אלעזר ברבי יוסי: מפני מה אמרו: המוציא את אשתו משום שם רע, לא יחזיר; ומשום נדר, לא יחזיר? שלא יהו בנות ישראל פרוצות בעריות ובנדריים! לפיכך אומרים לו: אמור לה: "הוי יודעת שמשום שם רע אני מוציאך!" ו"משום נדר אני מוציאך!"

רבי יהודה אומר: כל נדר שידעו בו רבים, לא יחזיר. ושלא ידעו בו רבים, יחזיר -- אמר רבי יהושע בן לוי: מאי טעמא דר' יהודה? דכתיב: (יהושע ט) "ולא הכוס בני ישראל כי נשבעו להם נשיאי העדה" %ורבנן: התם, מי חלה שבועה עילויהו כלל? כיון דאמרו להו "מארץ רחוקה באנו" ולא באו, לא חיילה שבועה עילויהו כלל! והאי דלא קטלינהו, משום קדושת השם

גוכמה רבים? ארב נחמן אמר: שלשה. ר' יצחק אמר: עשרה - רב נחמן אמר שלשה - "ימים" שנים, "רבים" שלשה. רבי יצחק אמר: עשרה - דכתיב "עדה"

ר' מאיר אומר: כל נדר שצריך חקירת חכם לא יחזיר, ושאינו צריך חקירת חכם יחזיר. אמר ר' אלעזר: לא אסרו זה אלא מפני זה -- תניא: רבי אלעזר אומר: לא אסרו צריך אלא מפני שאינו צריך - גבמאי קמיפלגי? אר' מאיר סבר אדם רוצה שתתבזה אשתו בבית דין, ור' אלעזר סבר אין אדם רוצה שתתבזה אשתו בבית דין!

אמר ר' יוסי בר' יהודה: מעשה בצידן באחד, שאמר לאשתו:

מחברת גיטין - ד

"קונס אם איני מגרשיך!" וגרשה -- גמאי תנא, דקתני "מעשה"?
אחסורי מיחסרא, והכי קתני: גבמה דברים אמורים? כשנדרה היא
- אבל נדר איהו, יחזיר. ואמר רבי יוסי ברבי יהודה: מעשה נמי
בצידן באחד, שאמר לאשתו: "קונס אם איני מגרשיך", וגרשה,
והתירו לו חכמים שיחזירנה, מפני תיקון העולם!
(מו,ב) גמאי "קונס? אמר **רב הונא**: באומר: "יאסרו כל פירות
שבעולם עלי אם איני מגרשך!"

והתירו לו שיחזירנה -- {פשיטא! כמהו דתימא? ליגזור משום דר'
נתן, דתניא: **ר' נתן** אומר: הנודר, כאילו בנה במה, והמקיימו,
כאילו הקריב עליה קרבן - קמשמע לן!

מפני תיקון העולם -- {מאי "תיקון העולם" איכא?! אמר **רב**
ששת: ארישא! <<**רבינא** אמר: לעולם אסיפא, והכי קתני: אין בזו
מפני תיקון העולם!

משנה: המוציא את אשתו משום אילונית - **רבי יהודה** אומר לא
יחזיר, ו**חכמים** אומרים יחזיר. נישאת לאחר, והיו לה בנים הימנו,
והיא תובעת כתובתה - אמר **רבי יהודה**: אומר לה: "שתיקותיך
יפה מדיבוריך!"

גמרא: {למימרא דרבי יהודה חייש לקלקולא, ורבנן לא חיישי
לקלקולא?! והא איפכא שמעינן להו! דתנן: המוציא את אשתו
משום שם רע לא יחזיר, ומשום נדר לא יחזיר. **רבי יהודה** אומר:
כל נדר שידעו בו רבים לא יחזיר, ושלא ידעו בו רבים יחזיר -
אלמא רבנן חיישי לקלקולא, ורבי יהודה לא חייש לקלקולא!

אמר **שמואל**: איפוד! זהא מדקתני סיפא: "נישאת לאחר, והיו
לה בנים הימנו, והיא תובעת כתובתה. אמר **ר' יהודה**: אומר לה:
"שתיקותיך יפה מדיבוריך!" - מכלל דרבי יהודה חייש לקלקולא!
אהא נמי איפוד!

<<**אביי** אמר: לעולם לא תיפוד! ור' יהודה, בההיא, סבר לה כר'
מאיר, וסבר לה כרבי אלעזר - בצריך סבר לה כרבי אלעזר,
בשאינו צריך סבר לה כר' מאיר

{אמר **רבא**: דרבי יהודה אדרבי יהודה קשיא - דרבנן אדרבנן לא
קשיא?! | אלא אמר **רבא**: דר' יהודה אדר' יהודה לא קשיא,

מחברת גיטין - ד

כדשנינו; דרבנן אדרבנן לא קשיא - מאן חכמים? ר' מאיר, דאמר בעינן תנאי כפול! והכא במאי עסקינן? בדלא כפליה לתנאיה!

משנה: המוכר את עצמו ואת בניו לגוים, אין פודין אותו, אבל פודין את הבנים לאחר מיתת אביהן

גמרא: אמר **רב אסי:** והוא שמכר ושנה ושילש

הנהו בני בי מיכסי, דיזפי זוזי מגוים, ולא הוה להו למפרעינהו. אתו וקא גרבי להו. אתו לקמיה **דרב הונא**. אמר להו: מאי איעביד לכו? דתנן: המוכר את עצמו ואת בניו לגוים, אין פודין אותו! אמר ליה **רבי אבא:** לימדתני רבינו: והוא שמכר ושנה ושילש! אמר ליה: הני, מרגל רגילי דעבדי הכי!

ההוא גברא דזבין נפשיה ללודאי. אתא לקמיה **דרבי אמי**. אמר ליה: (**מזא**) פירקן! אמר ליה: תנן: המוכר עצמו ואת בניו לגוים, אין פודין אותו, אבל פודין את הבנים משום קלקולא - וכל שכן הכא, דאיכא קטלא!

{אמרו ליה רבנן לר' אמי: האי ישראל מומר הוא, דקא חזו ליה דקאכיל נבילות וטריפות! אמר להו: אימא: לתיאבון הוא דקאכיל! אמרו ליה: {והא זמנין דאיכא היתירא ואיסורא קמיה, ושביק היתירא ואכיל איסורא! אמר ליה: זיל! לא קא שבקי לי דאפרקינד!

ריש לקיש זבין נפשיה ללודאי. שקל בהדיה חייתא וגלגלתא. אמר: גמירי דיומא בתרא, כל דבעי מינייהו עבדי ליה, כי היכי דליחול אדמיה. יומא בתרא, אמרו ליה: מאי ניחא לך? אמר להו: בעינא אקמטינכו ואותבינכו, וכל חד מינייכו אמחיה חייתא ופלגא. קמטינהו ואותבינהו כל חד מינייהו. כד מחייה חד חייתא נפק נשמתייה. חרקיניה לשיניה. אמר ליה: אחוכי קא מחייכת בי! אכתי פש לך גבי פלגא דחייתא! קטלינהו כולהו. נפק ואתא. יתיב קאכיל ושתי. אמרה ליה ברתיה: לא בעית מידי למזגא עליה? אמר לה: בת! כריסי כרי! כי נח נפשיה, שבק קבא דמוריקא. קרא אנפשיה: (תהלים מט) "ועזבו לאחרים חילם"

משנה: המוכר את שדהו לנכרי, לוקח ומביא ממנו בכורים, מפני תיקון העולם

גמרא: אמר **רבה:** אף על פי שאין קנין לגוי בארץ ישראל להפקיע

מחברת גיטין - ד

מידי מעשר, שנאמר: (ויקרא כה) "כי לי הארץ" - לי קדושת הארץ - אבל יש קנין לגוי בארץ ישראל לחפור בה בורות שיחין ומערות, שנאמר: (תהלים קטו) "השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם". ור' אלעזר אומר: אף על פי שיש קנין לגוי בארץ ישראל להפקיע מידי מעשר, שנאמר: (דברים יד:כג) "דגנדך" - ולא דגן נכרי - אבל אין קנין לגוי בארץ ישראל לחפור בה בורות שיחין ומערות, שנאמר: (תהלים כד:א) "לה' הארץ"¹²

במאי קמיפלגי? מר סבר: "דגנדך" - ולא דגן נכרי; ומר סבר: דיגונך - ולא דיגון נכרי - אמר רבה: מנא אמינא לה? דתנן¹³: הלקט והשכחה והפאה של נכרי חייבין במעשר, אלא אם כן הפקיר - היכי דמי? אילימא דישראל, וליקטינהו גוי - "אלא אם כן הפקיר"?! הא מפקרי וקיימי! - אלא לאו דגוי, וליקטינהו ישראל - טעמא דהפקיר - הא לא הפקיר, חייב! אלא! לעולם דישראל וליקטינהו גוי - ודקא אמרת הא מפקרי וקיימי - נהי דמפקרי אדעתא דישראל, אדעתא דגוי מי מפקרי?!

{תא שמע: ישראל שלקח שדה מגוי עד שלא הביאה שליש, וחזר ומכרה לו משהביאה שליש, חייבת במעשר, שכבר נתחייבה - נתחייבה, אין - לא נתחייבה, לא!! אהכא במאי עסקינן? בסוריא! וקסבר: כיבוש יחיד לא שמיה כיבוש!}

{תא שמע¹⁴: ישראל ונכרי שלקחו שדה בשותפות - (מזב) טבל וחולין מעורבין זה בזה, דברי רבי. רבן שמעון בן גמליאל אומר: של נכרי פטור, ושל ישראל חייב - עד כאן לא פליגי, אלא דמר סבר יש ברירה ומר סבר אין ברירה, אבל דכולי עלמא, יש קנין לגוי בארץ ישראל להפקיע מיד מעשר! אהכא נמי בסוריא! וקסבר: כיבוש יחיד לא שמיה כיבוש!}

{אמר רב חייא בר אבין: תא שמע: המוכר שדהו לגוי, לוקח ומביא ביכורים, מפני תיקון העולם - מפני תיקון העולם אין - מדאורייתא לא! אמר רב אשי: שתי תקנות הוו - מעיקרא הוו מייתי מדאורייתא - כיון דחזו דקא מקרי ומזבני, דסברי בקדושתיהו קיימן, תקינו להו דלא ליתו. כיון דחזו דמאן דלא סגי ליה, מזבון, וקא משתקען ביד גוים, הדר תקינו להו דליתו

איתמר: המוכר שדהו לפירות - ר' יוחנן אמר: מביא וקורא. ריש

12 כך לפננו, ויש גורסים: (ויקרא כה:כג) "כי לי הארץ"

13 פאה ד:ט

14 תוספתא תרומות ב:י

מחברת גיטין - ד

לקיש אמר: מביא ואינו קורא – **רבי יוחנן** אמר: מביא וקורא -
קנין פירות כקנין הגוף דמי; **ריש לקיש** אמר: מביא ואינו קורא -
קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי

{איתיביה ר' יוחנן לריש לקיש: (דברים כו) "ולביתך" - מלמד
שאדם מביא ביכורי אשתו וקורא! אמר ליה: שאני התם, דכתיב:
"ולביתך"!

ואיכא דאמרי: {איתיביה ר' שמעון בן לקיש לר' יוחנן: "ולביתך"
מלמד שאדם מביא ביכורי אשתו וקורא - התם הוא, דכתיב
"ולביתך", אבל בעלמא, לא! אמר ליה: טעמא דידי נמי מהכא
קאמינא!

{איתיביה: היה בא בדרך, וביכורי אשתו בידו, ושמע שמתה
אשתו, מביא וקורא - מתה, אין - לא מתה, לא! אהוא הדין דאף
על גב דלא מתה, ו"מתה" אצטריכא ליה - סלקא דעתך אמינא:
ליגזור משום דרבי יוסי בר חנינא, דאמר ר' יוסי בר חנינא: בצרן
ושגרן ביד שליח, ומת שליח בדרך, מביא ואינו קורא, שנאמר:
(דברים כו) "ולקחת... והבאת" - עד שתהא לקיחה והבאה באחד
- קמשמע לן!

ואזדו לטעמייהו, דאיתמר: המוכר שדהו (**מחא**) בזמן שהיובל
נוהג, ר' יוחנן אמר: מביא וקורא. **ריש לקיש** אמר: מביא ואינו
קורא – **רבי יוחנן** אמר מביא וקורא - קנין פירות כקנין הגוף
דמי; **ריש לקיש** אמר: מביא ואינו קורא - קנין פירות לאו כקנין
הגוף דמי ~וצריכא, דאי איתמר בההיא - בההיא קאמר ריש
לקיש, דכי קא נחית, אדעתא דפירא קא נחית - אבל בהך,
דאדעתא דגופיה קא נחית, אימא: מודי ליה לר' יוחנן! ואי איתמר
בהא - בהא קאמר רבי יוחנן, אבל בהך, אימא: מודי ליה לריש
לקיש - צריכא!

{תא שמע: הקונה אילן וקרקעו, מביא וקורא אהכא במאי
עסקינן? בזמן שאין היובל נוהג!

{תא שמע: הקונה שני אילנות בתוך שדהו של חבירו, מביא ואינו
קורא - הא שלשה, מביא וקורא! אהכא נמי, בזמן שאין היובל
נוהג!

<אוהשתא דאמר **רב חסדא**: מחלוקת ביובל שני, אבל ביובל
ראשון, דברי הכל מביא וקורא, דאכתי לא סמך דעתייהו, לא
קשיא - הא ביובל ראשון, הא ביובל שני!

^ לימא כתנאי: מנין ללוקח שדה מאביו, והקדישה, ואחר כך מת

מחברת גיטין - ד

אביו - מניין שתהא לפניו כשדה אחוזה? תלמוד לומר: (ויקרא כז)
"אם את שדה מקנתו אשר לא משדה אחוזתו" - שדה שאינה
ראויה להיות שדה אחוזה - יצתה זו, שראויה להיות שדה אחוזה,
דברי ר' יהודה ור' שמעון. ר' מאיר אומר: מניין ללוקח שדה
מאביו, ומת אביו, ואחר כך הקדישה - מניין שתהא לפניו כשדה
אחוזה? תלמוד לומר: "אם את שדה מקנתו אשר לא משדה
אחוזתו" - שדה שאינה שדה אחוזה - יצתה זו, שהיא שדה
אחוזה! - ואילו לרבי יהודה ור' שמעון, "מת אביו ואחר כך
הקדישה" לא צריכא קרא!

~מאי? לאו בהא קמיפלגי, דר' מאיר סבר: קנין פירות כקנין הגוף
דמי, ובהא, במיתת אביו הוא דלא ירית ולא מידי, והלכך מת
אביו ואחר כך הקדישה, צריך קרא; רבי יהודה ור' שמעון סברי:
קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי, ובהא, במיתת אביו, השתא הוא
דקא ירית - והלכך מת אביו ואחר כך הקדישה, לא צריכא קרא.
וכי איצטריך קרא, להקדישה ואחר כך מת אביו הוא דאיצטריך!

אמר רב נחמן בר יצחק: לעולם אימא לך: בעלמא קסברי ר'
יהודה ור' שמעון קנין פירות כקנין הגוף דמי. והכא, רבי יהודה
ור' שמעון קרא אשכחו ודרוש - לכתוב רחמנא: "אם את שדה
מקנתו אשר לא אחוזתו" - מאי "משדה אחוזתו"? - שדה שאינה
ראויה להיות שדה אחוזה - יצתה זו, שראויה להיות שדה אחוזה!

אמר ר' יוסף: אי לאו דאמר ר' יוחנן קנין פירות כקנין הגוף דמי,
לא מצא ידיו ורגליו בבית המדרש! דאמר רבי אסי אמר רבי
יוחנן: האחין שחלקו, לקוחות הן, ומחזירין זה לזה ביובל - ואי
סלקא דעתך לאו כקנין הגוף דמי, לא משכחת דמייתי ביכורים
אלא חד בר חד עד יהושע בן נון!

אמר רבא: קרא ומתניתא מסייעי ליה לריש לקיש! קרא: (מחב)
(ויקרא כה) "במספר שני תבואות ימכר לך"; מתניתא, דתניא:
בכור נוטל פי שנים בשדה החוזרת לאביו ביובל

אמר אביי: נקטינן: בעל בנכסי אשתו, צריך הרשאה - ולא אמרן
אלא דלא נחית אפירי, אבל נחית אפירי, מיגו דמשתעי דינא
אפירי, משתעי דינא אגופא